

6
JUNI



PRIJATELJ

Priložena je prva mehko vezana knjiga Jacka Londona.
MALA GOSPA NA VELIKEM DOMU

*Dr. Pirčeva
sladna kava*

POGLEJTE ZDRAVEGA
IN MOČNEGA JUNAKA,
KAKO JE ZADOVOLJEN!

Za to se mora zahvaliti svoji ljubi mamici, ki skrbi za pravilno prehrano. — Njena deca pije samo

Dr. Pirčevo sladno kavo



To je tečna, redilna in odlična hrana za otroke in odrasle. In kar je glavno, skoraj nič ne stane. Okusa je izvrstnega.

Zato zahtevajte povsod samo DR. PIRČEVO sladno kavo, ki je domač slovenski izdelek. — Odklanjajte vsako tuje blago.

prijatelj

POLETNA MODA

49.-



Lahki platneni kombinirani čevljički, globoko izrezani, v raznih barvah. Za počitnice in izlete nenadomestljivi.



Udobni platneni čevljički v vseh modnih barvah. Kombinacija barv ustreza vsaki poletni obleki.



„Haway“ sandale. Letošnja moda svetovnih kopališč. Za plažo in jadrnanje potrebne vsaki dami.

Rata

*Trgovci, kupujte domače
blago!*

STENSKI KOLEDARJI

z blokom, ki jih je izdala v bogati izberi domača

LITOGRAFIJA ČEMAŽAR JOSIP v Ljubljani,

so krasno izdelani in neprimerno cenejši od inozemskih izdelkov.

*Ne segajte po manjvrednih
tujih proizvodih!*

Vsaka dama je srečna,
če je za majhen denar lepo oblečena.

To je danes mogoče vsem. Treba je le, da si ogledate čudovite modele poletnih oblek pri tvrdki

Drago Gorup & Co., Ljubljana

Miklošičeva cesta števil. 16/1. Hiša Del. tisk. (Bamberg).

Telefon 32-33.



ZA LETOVANJE SPORT-WEEKEND

Sportne obleke, moške Din 240—490
Sportne obleke, deške „ 220—340
Sportne hlače (pumparice) „ 60—110
Nepremočljivi Hubertusi Din 160—, 200—, 240—, 270—, 320—
Jankerli Din 70—80 in 120—140

TIVAR

O BLE KE ZA V SO DRUŽINO

Nezgoda.

Avto je povozil Jožeta Korajžo. Hudega se mu ni pripetilo, vendar toliko, da ni mogel vstati. Šofer pogleda nazaj in zakriči:

— Pozor!
— Kaj je? — zavpije Korajža. — Kaj me mislite še enkrat povoziti?

Družina.

— Kje je oče?
— Na potovanju in trguje.
— In mati?
— Stoji v kuhinji in kuha.
— In brat?
— Na borzi špekulira.
— In teta?
— Sedi na zofi in ji je slabo.

Naročilo.

Šef: «Ali ste bili pri Grozniču? Kaj je dejal?»

Sluga: «Nisem mogel z njim govoriti.»

Šef: «To je pa že od sile! Saj sem vam vendar naročil, da morate govoriti z njim.»

Sluga: «Če pa ni bilo mogoče. Prvič, je predvčerajšnjim umrl...»

Šef: «No, in drugič?»

Nesreča za nesrečo.

Hočevar potoži svojemu prijatelju v ginljivih besedah svoje gorje: «Sam sebi se zdim kakor pokojni Smola. Veš denar sem izgubil, avto so mi zaplenili, in nazadnje mi je ušla še žena. Kaj se mi more še pripetiti?»

Prijatelj mu odvrne: «Zdaj se ti lahko še to pripefi, da se žena vrne.»

Zagovoril jo je.

Ona: «Zdravnik mi svetuje, naj prebijem poletje v morskem kopališču. Kam naj grem?»

On: «K drugemu zdravniku!»

Teta Urša.

Teta Urša je umrla.

Duhovnik govori ob grobu: «Bila je srčno dobra in pridna gospodinja, vedno je skrbela, da sta v družini vladala mir in složnost.»

Tu se obrne stric Ivan in reče: «Pojdimo, pojdimo, nismo pri pravem pogrebu!»

ZOBNI KAMEN

tiči za
zobmi! -

KAŽE USTNO ZRCALO

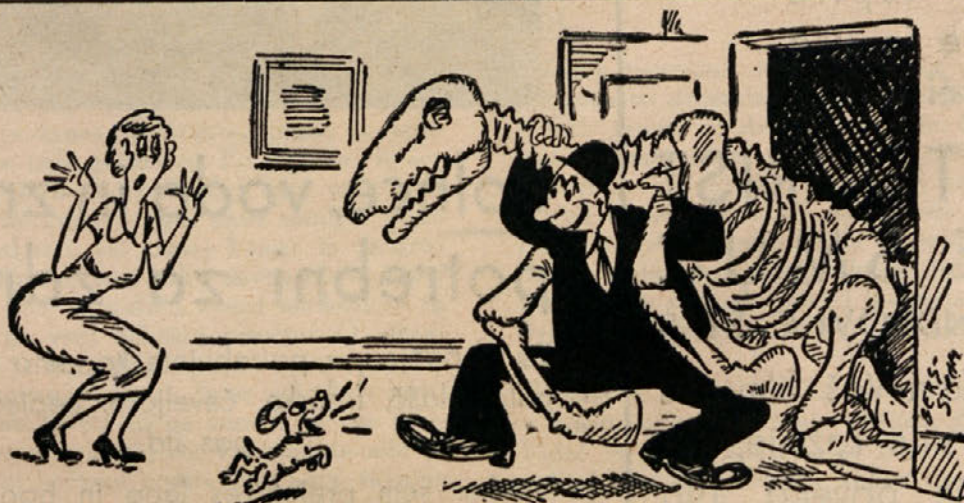
Skrit za zobmi tiči zobni kamen in uničuje polagoma pa zagotovo zobe in jih rahlja, pa ne samo to, dostikrat zobje zaradi njega celo izpadejo. Ognite se temu — varujte svoje dragocene zobe s Sargovim Kalodontom.

Zakaj samo Sargov Kalodont ima pri nas v sebi znanstveno priznani sulforicinov oleat po dr. Bräunlichu, ki odpravi nevarni zobni kamen in ki prepreči, da se ne naredi drug. Kdor porabi vsak dan nekaj minut za nego zob s Kalodontom — ima vse svoje žive dni zdrave zobe!

SARG ^{OV}

KALODONT

Proti zobnemu kamnu



«Poglej, kužek, kakšno lepo kost sem ti prinesel!»

Zmota.

Očka je prišel popoldne domov. Nikogar ni dobil. Žena je bila v mestu. Zato je spustil zastor in zaspal. Toda spal je slabo. Potem je začel še nadobudni štiri-letni sinko razbijati s svojimi igračami. In tako se je očka okoli šestih zbudil.

Jezzen je planil pokoncu.

«Ali je mama že prišla?»

«Že.»

«Kje pa je?»

«V kuhinji!»

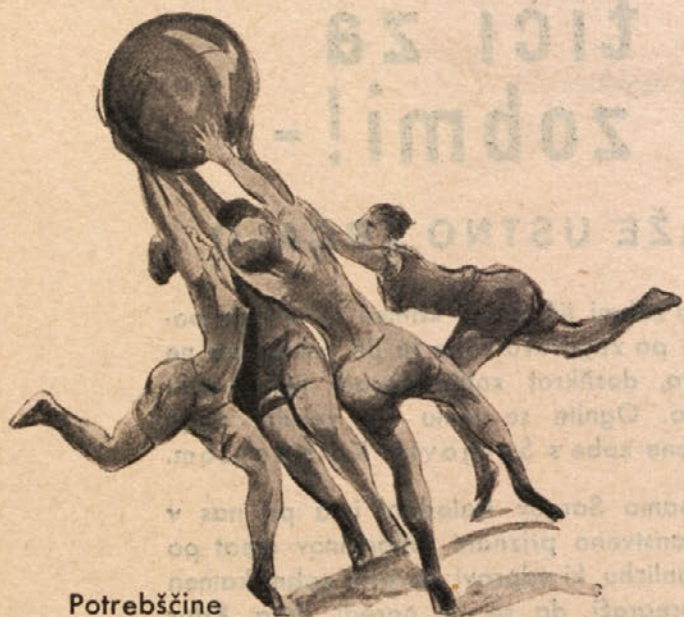
«Kdo me je pa ščegetal, ko sem spal?»

«Mama je bila,» je odgovoril ponos družine, «toda zmotila se je. Mislila je, da je naš šofer.»

Simbol vojne.

«Očka,» pravi mala Majdica, «gospod katehet nam je danes povedal, da je oljka simbol miru. Kaj pa je simbol vojne?»

«Mirta.»



Potrebščine

ZA VSE PANOGE SPORTA:

tenis, planinarjenje, nogomet, odbojko, lahko atletiko, ping-pong v največji izberi pri

«ALPINA»

LJUBLJANA, Tyrševa c. 7

Sportna trgovina.

Najceneje kupite
fotoaparate in vse
fotopotrebščine pri

**FOTO TOURIST
LOJZE ŠMUC**

NA ALEKSANDROVI C. ŠT. 8

kjer Vam Vaš film res
prvovrstno razvije, ko-
pira in poveča. Na
vsak v tej specialni
fototrgovini kupljeni film
dobite

1 povečavo 13 × 18 zastonj.

*



**Solnce, voda in zrak so
potrebni za zdravje.**

Za kopanje pa potrebujete kopalno obleko, ko-
palni plašč, frotirko, čevaljčke, čepico, moderen
pas itd.

Pravkar sem prejel res lepo in bogato izbero
damskih in moških potrebščin za počitnice, za
kopanje, za plažo, za turistiko in za sport.

Vabim Vas, da si vse to ogledate, ker boste
gotovo našli mnogo reči, ki jih potrebujete in
ki ustrezajo Vašemu okusu.

P. M A G D I Č

LJUBLJANA, ALEKSANDROVA CESTA.

Dr. Ivan Lah:

GREH GOSPODA ORESTA

(Nadaljevanje.)

Orest je zadržal z roko svojega spremljevalca v njegovem čudnem pripovedovanju. Zdelo se mu je, da je gospod Rok pijan in da govori vse to v polsanjah, v utrujenosti in zaspanosti. Toda povest je postajala čimdalje bolj resna.

«Da, dragi moj,» je nadaljeval gospod Rok, «poglejva tja v mesec in zasmejajva se. Videl sem te dni marsikaj, kar mi prej ni bilo jasno. Mi sanjamo o ženskah kakor o angelih na višavah in jih obožujemo s tisto ljubeznijo, ki nam v srcih šepče najsvetejše misli in čuvstva o njih. To je naša sreča in naša usoda — kajti ženske so v resnici angeli — samo, dokler ne padejo...»

«Molčite,» je vzkliknil Orest, ki se mu je zdelo, da je začel gospod Rok govoriti brezbožne stvari, «molčite, ker sicer bom branil čast vseh razžaljenih zaradi ene.»

«Dobro, dobro,» je rekel gospod Rok z mirnim glasom in je skušal izviti roko iz trde Orestove pesti. «Vidi se vam, da ste plemič, ki po pravici nosite to ime. Ako sem tako govoril o ženskah, jih nisem hotel žaliti, in najmanj ono, ki je postala kraljica vašega srca. Hotel sem vam samo povedati, kar je danes s tako grozo padlo na moje srce. Videli ste naše plemstvo. Prej govori in sedaj ples in pijača in igra. Kaj nam mar, ako sovražnik in brezverec tepta našo zemljo. Tako je tudi z ženskami: na zunaj lepota in znotraj prevara. Poglejte mesec, kako mirno plava skozi pomladansko noč. In koliko zvezd naokoli — in kakšen sijaj po vsej nebeški visočini. O, dragi moj Orest, to je lep svet, ki se ne spreminja. Le tu intam ga zagrnejo oblaki, da se pokaže v novi, še večji krasoti. Toda tu na zemlji je vse minljivo, nestalno, spremenljivo. Tu vladata sila in prevara. Mi, ki hočemo hoditi lepa pota, tavamo sami v svoji samoti — a svet se veseli in živi... Morebiti je tu sreča za nas, kakor je tam sreča za one. In mi, ki ljubimo ženske in jih obožujemo, hodimo skozi življenje brez njih — a oni spe pri njih in jih ljubijo...»

«Gospod Rok,» je vzkliknil Orest, «vi govorite o damah z besedami, ki niso dostojne vaše časti.»

«Ne dvomi, mladenič, o moji časti in dostojnosti,» je rekel mirno gospod Rok, ki je nepremično stal na svojem mestu, z očmi, uprtimi v nebo, da je mesec jasno razsvetljeval njegov blede, izmučeni obraz, «jaz sem oboje obvaroval

neomadeževano do današnjega dne, a mnogo jih je, ki se v svetu bolj bleste in imajo temne pege na svoji časti in dostojnosti. Teh se varuj! In ako hočeš, da ne boš na stara leta dajal mlajšim enakih nauk iz težkihkušenj svojega življenja, varuj čistost in nedolžnost svoje cvetke pred umazanimi vetrovi, ki prihajajo od juga, kajti res je, da naši hladni vetrovi more — toda cvetke, ki rasejo v njih, so čiste in sveže — ampak južni vetrovi zastrupljajo, in zastrupljena pogine cvetka v blatu...»

«Gospod Rok, kam uhajajo vaše misli?» je vprašal Orest z nemirnim glasom.

«Razumel boš vse, kadar spoznaš resnico teh besedi,» je rekel gospod Rok s čudnim resnim poudarkom.

Odšla sta molče ob zidu navzdol proti vrtu zaborskega dvorca.

XIII.

Jasna mesečina se je razlivala nad vrtom, v katerem so dremala cvetoča drevesa, obdana od rožnih grmov in dehtečih cvetlic. Sredi vrta je stala temna utica, dnevno bivališče tete gospe Zaborske in Beatrike. Tam v tej utici — tako je sanjal Orest — bi hotel poklekniti pred njo, poljubljati ji bele roke in ji govoriti o svoji ljubezni. Toda nikdar ni prišlo do tega, kajti gospa Matilda je sprejela vselej gospoda Melhiorja v dvorec in nikdar ni bilo prilike, da bi bili odšli na vrt.

Orest se je naslonil na drevo in se je zagledal v sence, ki so pokrivale cvetoče grede na vrtu. Videl je jasno, kako so se gibale cvetlice z zaprtimi cvetnimi čašami, kakor da se zibljejo v nočnih sanjah. Vse je bilo mirno in tihotno kakor v raju, in Orestu se je zdelo, da vidi Beatrico, kako stopa po stezi med cveticami v svoji beli svileni obleki, mlada kot majska roža, čista kot bela lili, lahna kot polnočna sanja, porojena iz čistih žarkov nebeških višav. Tako je šla po vrtu, zganila se je, utrgala je cvet in ga vrgla proč. Ozrla se je — za njo je stopala črna senca mladega kavalirja — to je bil on — Marcelin. Ustavila se je in mu je pustila roko, po kateri je posegel z drzno strastjo. Pokleknil je pred njo, poljubljal ji je roko, in ona ga je gledala mirno

in brezčutno, kakor da je ne ganejo njegove tihe prošnje, poljubi in pokloni. Ozirala se je samozavestno po vrtu, kot kraljica rož, in zdelo se je, da se ji klanja vsa cvetoča, dehteča pomlad. «Ali je sen ali resnica?» je pomislil Orest, ki se je zamaknil v ta nebeški prizor tako, da je pozabil na vse. Ozrl se je naokoli in je videl, da se je gospod Rok usedel na klop ob vrtu in se zagledal nekam daleč v nebeske višave. Menda je premišljal o današnjem večeru, o doni Moniki in o trdih življenjskih naukih, ki jih je razlagal po poti svojemu mlademu prijatelju.

Toda medtem je zadržala po cesti kočija in se je ustavila pred dvorcem. Družba je bila glasna. Čul se je mogočni glas gospoda Melhiorja, ki je vabil prijatelje v imenu gospe Matilde, da naj stopijo v двореc, kjer so skriti skrivnostni zakladi dobrega vina, ki se odpirajo posebno v mesečnih pomladanskih nočeh. Za hip je vse utihnilo in trenutek na to so se razsvetlila okna v dvorcu. Družba se je usedla k jutrnji pojedini. Orest je mogel razločno videti sence glav, ki so se prikazovale pri oknu, kadar je vstala kaka oseba od mize. Vedel je, da sta z gospodom Melhiorjem oba gospoda izpod Gabra in tudi on — Marcelin. Ozrl se je na gospoda Roka — toda zdelo se mu je, da je utrujeni plemič zaspal na klopi. Ni ga hotel buditi, kajti bilo mu je prijetno, da more tu ob njenem vrtu sanjati sam in gledati v raj svoje sreče, ki mu jo drugi kradejo s predrznimi rokami. Očital si je pri tem, da je sam precej kriv, ako je tako. Zakaj ni ostal v družbi gospe Zaborske, ko se je približala Beatrika? Ali bi ne bila njegova dolžnost podati ji roko in jo odvesti na promenado po dvorani? Ali bi ji ne mogel razodeti svoje ljubezni in jo obvarovati pred nevednimi ljudmi?

«Čemu sem bežal pred njo v družbo pijansko,» se je izpraševal Orest, «in sem pustil, da so se ob njeni strani šopirili ljudje s svojimi praznimi pokloni? Kaj mi je bilo do igre starih igralcev in do polnih čaš nenasitnih pijancev? In kaj mi je bila v tem času življenjska povest Roka Koviljskega? Ali bi ne mogel sedaj sedeti z njo v dvorcu in ji govoriti...»

Zabolelo ga je v srcu, kajti zazdelo se mu je, da je zaigral svojo srečo. Vse se mu je zdelo izgubljeno, zamujeno. Dve solzi sta mu zaigrali v očeh, sklonil je glavo na roke in je obstal tako.

XIV.

Vzdramil ga je šum stopinj na vrtu. Res: vrata dvorca so se odprla in na vrt je stopila Beatrika z Marcelinom, roko v roki. Obstala sta na stezi med cvetočimi gredicami in se privila drug k drugemu. Njena glava se je sklonila na njegove prsi in v svitu jutrnjega meseca je padala njiju združena senca daleč preko sanjajočih belih cvetic. Beatrika je bila še vedno v beli svileni plesni obleki in biseri v njenih črnih lasih so se svetili, obsevani od jasne mesečine. Čez trenutek sta se vzdramila in odšla proti utici. Stopila sta v njeno temo in vse je utihnilo.

Orestu je bilo srce, kakor da pada nanj težko kladivo. Zadrževal je dih, da bi slišal, kaj se godi. Slišal je nejasen šepet, šustenje svilenih kril in tih vzdih, prepojen s slastnimi poljubi. Spomnil se je na pripovedovanje gospoda Roka. Ali mu je hotel to povedati? Ali so se tako hitro izpolnile njegove besede? Ali je to oni južni veter, ki zastruplja cvetke naših vrtov in jih pušča v blatu? Grozen vihar je zadivjal v njegovem srcu. Z roko je grabil meč in se je stiskal k drevesu, kakor bi iskal dobre prijateljske roke, ki bi ga zadržala, da bi ne storil usodnega koraka. Trepetal je po vsem telesu in kri je kipela v glavi, kakor da ga zapuščajo zadnje sile razsodnosti. Gospod Rok je mirno spal na klopi z obrazom, obrnjenim proti mesecu, kakor da sanja lepe sanje o daljnih neznanih deželah...

«Ali ni prišla sedaj odločilna ura?» je pomisljal Orest. «Ali ni moja dolžnost? Ali ni dolžnost kavalirja?...»

Ograja se je zamajala in lesovje je pokalo pod grozno silo mladega plemiča. Trhlo tramovje je popadalo po tleh, preko vrta je hitel v strašni jezi Orest proti utici. Prestrašen vzklik se je razlegal v jutrnji tišini. Beatrika je pobegnila v dvorec. Iz utice je stopil Marcelin z rapirjem v roki.

«Ha,» je vzkliknil, ko je zagledal Oresta pred seboj, «kaj hočete tukaj, gospod, ob tej uri?»

Orestu je hipoma omahnila roka. Ustavil se je, kakor da se ne zaveda, zakaj je vdrl v vrt.

«Hotel sem vam povedati,» je govoril z zbeganim, zasoplim glasom, «da ste lopov, vredni svojih prednikov.»

«Za te častne namene, vredne kranjskega kavalirja, ste si mogli izbrati bolj primerno priliko, pri kateri bi vam mogel plačati vašo nesramnost tako, kakor zaslužite,» je odgovoril Marcelin in je pripravil rapir.

«Moja dolžnost je bila varovati čast dame, ki jo onečaščuje vaša družba,» je rekel Orest.

«Vi ste kmet, ki vohuni v nočeh okoli vrtov in se niti ne zaveda svojih nečastnih dejanj!»

«Da ne boste v dvomih o mojem plemstvu in plemenitih namenih, stojim pripravljen, da vam oboje takoj dokažem,» je rekel Orest in stopil korak nazaj. V njegovi roki se je svetil meč, pripravljen za boj.

«In da ne boste v dvomu o vrednosti svojih plemenitih namenov, izvolite pogledati ta dokaz!»

Marcelin je dvignil levo roko in na nji se je zasvetila krasna bela svilena podveza, prepletena z rožnimi nagubki in posejana z blestečimi biseri. V jasnem mesečnem svitu se je razločno videla črka B, ki je kazala začetno črko one dame, ki je nosila to podvezo na svoji dražestni nogi. Da, ta podveza je bila nežna in nedolžna kakor nje nositeljica. Orestu se je zableščalo v očeh, ko jo je zagledal pred seboj. Za trenutek je obstal. Da ali ne? Toda v tem hipu se mu je zazdelo, da vidi na tleh čisto cvetlico, omadeževano od ostudnih, tujih rok.

(Dalje prihodnjič.)

Anton Irgolič:



Ob veliki cesti

Ob križišču vélike in občinske ceste, ki je vodila navzgor v Bukovje, navzdol pa na železniško postajo, je stalo troje hiš. Prav na križišču rumena, še skoraj novo zidana pekarna, njej nasproti onkraj ceste večja kmetija s številnimi poslopji, nekoliko dalje tik gozda pa lepa gosposka vila z visokim žičnatim plotom naokoli.

Najprej so se odprla ozka vrata Rodnikove pekarnice in na prag je stopila ogromna, sto kilogramov težka, napol mestno oblečena ženska, zazehala in se zaspano ozirala po prazni cesti. Čez čas pa so se odprla tudi onstran vežna vrata in na cesto je stopila skoraj prav tako močna kmetica.

«Dobro jutro, gospa Rodnikova!»

«Dobro jutro, Korenovka! Zgodnji ste.»

«K maši grem. Nekdo mora v cerkev; vsi se branijo, pa grem jaz. Saj veste, gospa!»

«Seveda, seveda.»

Ko je pa Korenovka krenila na občinsko cesto proti Bukovju, se je Rodnica namrdnila:

«Gre, da ji ni treba doma delati.»

Polagoma je vélika cesta oživila.

Nekaj ljudi jo je prekrizalo ob Rodnikovem vrtu, bili so vajenci in delavci, ki so hiteli na postajo, nekaj železničarjev se je vračalo iz službe, nekateri so mimogrede zavili v pekarno in kupili kruha ali žemlj. Nekaj kolesarjev je dirkalo na vlak. Kmalu so začeli pohajati ljudje na njive. Po eden ali po več. Nekateri tudi z vozovi. Avtomobili so si sledili v vedno krajših presledkih. Tu in tam pa že kak popotnik, ki hodi že mesece in mesece brez cilja, živi od zgodnjega jutra do poznega večera na véliki cesti in nikamor ne pride. Iz Bukovja, postaje in bližnjih hribov so začeli prihajati po kruh.

Nad vrati Rodnikove pekarnice je vedno česče zvonilo.

Rodnica je neprestano racala po ozkem hodniku med prodajalno in kuhinjo, kjer se je umivala Erna. poštna uradnica nekje na Pohorju, ki je prišla za dva tedna domov na dopust. Bila je skoraj tako debela kot njena mati; prav véčeraj se je tehtala: devetdeset in devet kilogramov. Ob njej pa je stopala poldrugetna Ernica, prav tako zalita in neokretna.

«Kje pa je Cestnik?» je vprašala Rodnica že tretjič. «Leži kot navadno», je odgovorila Erna malomarno in si brisala zaliti vrat in polne prsi.

«Povej mi, Erna, kdaj se bo sploh česa lotil? Že poldrugo leto je brez službe. Če ne more dobiti državnice, pa si naj poišče privatno! Nekaj bi se že našlo. Tako pa ga ti rediš že skoraj dve leti; sama pa nimaš niti ene spodobne obleke in zadnji mesec si shujšala za dve kili. Cestnik pa poležava po travnikih in gozdovih, se klati po véliki cesti in se hodi kopat, za tebe in otroka pa se ne briga! Veš, véčeraj je prišla prosit Kovačeva iz Bukovja, da bi pripravil njenega fanta na ponavljalni izpit iz matematike. Dajala mu je pet dinarjev na uro, pa ni sprejel; zahteval je petnajst. Kaj praviš, ali ni to nesramno?»

Tudi Erna bi bila začela obirati svojega moža, a bila je prelena, da bi odprla usta; bilo je še prezgodaj. Rodnica pa ni več vzdržala; zagnala se je proti stopnicam, ki so vodile na podstrešje, in kričala, da naj nemudoma vstane. A tedaj je pozvonilo v prodajalni. Hitro si je popravila že osivele lase, pogladila beli predpasnik, se v veži za trenutek ozrla v ogledalo in stopila smehljaje se v prodajalno. A prisiljeni smehljaji ji je takoj zginitil z lic, ko je zagledala pred seboj vélikega slokega fanta v zaprašenih obleki.

«Brezposelni pek. Prosim za podporo.»

«O, ti moj Bog, že na vse zgodaj nima človek miru! Kje pa naj jemljemo, saj tudi mi trpimo pomanjkanje. Pa še kako!»

Fant je buljil v ogromno gmoto mesa in masti.

«Že tri mesece sem na cesti.»

Rodnica je še enkrat premerila fanta od zaprašenih bosih nog pa do zagorelega izpitega obraza in nejevoljno segla v košaro v kotu ter mu dala staro žemljo. Fant jo je vzel in odšel brez besede.

«Še zahvali se ne in ne pozdravi», je odrentačila v kuhinjo. «Vsi ti brezposelni so si enaki. Kot bi jih človek moral podpirati. — Ali Cestnik še ni vstal?»

Tedaj je prišel po stopnicah njen zet. Velik fant, ozkega obraza, črnih zasanjanih oči in dolgih črnih las. Vedro je pozdravil.

«Dobro jutro!»

Rodnica je molčala.

«Dobro jutro», je ponovil.

«Koga pozdravljaš?» je vprašala Rodnica, ne da bi se ozrla nanj.

«Vas.»

«Kdo pa sem jaz? Ali nisem tvoja mama? Toliko olike in ljubezni bi že moral imeti, da bi me tako tudi imenoval. Ti se sploh vedeš proti nam tako zviška...»

Rodnica je že izbruhnila, toda pozvonilo je in morala je oditi.

Andrej pa se je medtem umil, spil kavo in odšel. Počasi je stopal po véliki cesti in hlastno vpilal njeno belino. V njem je vrelo:

Da bi mogel stopiti na pot! Da bi končno vendar mogel oditi za vselej od teh ljudi, ki ne poznajo in cenijo drugega kot obilno naloženo mizo in vse, kar je v zvezi z njo! Kako se mu gnusijo in kako jih prezira! Tudi Erno! Ko jo je pred leti spoznal, se mu je zdela lepa, globoka in razumna; imela sta se rada in sta se poročila, dasi še ni bil končal svojih visokošolskih študij. Toda kmalu potem se je Erna začela rediti in se brigati samo za to, kaj bo jedla in kako se bo oblekla. Že pred poldrugim letom, ko je končal svoje študije in zaprosil za državno službo, ju ni ničesar več družilo, niti Ernica, ki se je prav tedaj rodila. Živela sta še sicer skupaj, toda nekdanjih jasnih dni in opojnih noči ni bilo več. Cestnik je čakal pri njej v majhnih pohorskih vasi na službo, se vse dneve potikal po gozdovih in prihajal pozno v noč domov. Erna pa mu je vedno bolj dala čutiti, da živi od njenega zaslužka, in sčasoma si je izsilila pravico, da je smela v večerih in nočeh, ko ni bilo Cestnika doma, ljubimkati z mladim vaškim učiteljem. On pa kot da vsega tega ne vidi, kot da se vse to ne tiče njega. Nekaj silnejšega je živel v njem, ga tiščalo, da je včasih rjovel od bolečine.

Gnalo ga je na véliko cesto! Gnalo ga je v svobodo in brezbrežnost!

Toda ni imel toliko moči, da bi pustil Erno in Ernico ter odšel! Včasih je odšel in hodil, dokler se ni zgrudil od onemoglosti. A potem se je vselej vrnil domov, vedno je še bilo nekaj, česar ni mogel premagati.

Tedaj je hušnilo mimo.

Limuzina. Gospod in dve dami.

Spet. Dve dami in dva gospoda.

Čez čas kolesar.

Berač z lajno.

Tri kmetice s srpi v rokah.

Tovorni avto.

Študent in študentka s kitaro preko ramen.

Andrej je še enkrat pogledal.

Da, mlad študent in mlada študentka s pesmijo v očeh in svobodo v srcu!

Spet avto.

Dva brezposelna.

Voz drv, voznik sproščeno vriska in poka z bičem. Da, šel bi in se ne bi več vrnil! Na tisoče ljudi živi od ceste, pa bi še on! Kos kruha ali krožnik juhe bi že dobil, drugega pa ne potrebuje. Spal bi v gozdu, pil iz potokov in studencev! Živel bi od svobode! In mogoče bi nenadoma prbrnela nasproti razkošna limuzina, se ustavila ob njem; mlada, lepa dama bi se sklonila na cesto, ga povabila k sebi in ga odpeljala

na morje, v Benetke, Nico, Pariz! Ne! Sicer pa tega niti ni treba! Naj pride mlado dekle s kitaro preko ramen in s pesmijo v očeh!

Andrej je strmel v belo cesto. Kot bi bila živa in ga vabi, se mu je zdelo.

O, kako ga vabi!

Spet je hušnilo mimo.

Limuzina. Mlada dama v belem se je ozrla nanj in se mu nasmehnila.

Andrej je vztrepetal, vzdignil roko v pozdrav in se pogljal naprej. A dame v belem ni več dosegel, že je utonila v daljavo; od pekarnice pa se je razleglo jezno in zadirčno:

«Andrej!»

Andrej si je segel z roko preko čela in se ozrl.

Erna je stala na pragu.

«Pojdi sem in pazi na Ernico. Jaz grem v Bukovje po meso.»

Andrej se je opotekel k pekarni, a Ernica ni hotela ostati pri njem.

«Še na otroka ne znaš paziti», je zavreščala Rodnica za njim, ko je odhajal v podstrešno sobo, kjer se je vrgel na posteljo, grabil za odejo in ječal od bolečine. V prodajalno je stopil sključen starec s culo v rokah.

«Ubogi brezposelni grobar, prosim za malo podporo.»

«Danes jih je bilo že osem, pojdite še k drugim hišam!» je zarežala nanj Rodnica in ga potisnila skozi vrata.

«Nič še nisem jedel, samo kos kruha, lepo prosim, gospa!»

«Kar k sosedom pojdite! Saj nimam pekarnice za brezposelne.»

Tedaj je prišla mimo Korenovka.

«Že od maše?» ji je zaklicala Rodnica.

«Že, gospa!»

Starec je pristopil h Korenovki in jo poprosil za podporo.

Korenovka bi bila preslišala njegovo prošnjo, toda Rodnica je še vedno stala na pragu.

«Pojdite z menoj!»

Starec ji je sledil. Pred pragom je obstal in dolgo čakal na lonček kislega jabolčnika, ki mu ga je prinesla majhna zamazana deklica.

Korenovka se je preoblačila, Koren pa ji je rezal žgance in nalival kavo.

«Koliko so že pozele?» ga je vprašala, ko ji je prinesel zajtrk v sobo.

«Do poldneva bodo gotove.»

Koren, majhen, suhljat možiček, je nekaj časa premišljeval, zrl skozi okno na streho Rodnikove pekarnice, nazadnje pa se je le opogumil.

«Ali ne bi mogla sedaj, ko je največ dela, opustiti vsakdanje maše in bi šla rajši z žanjicami na njivo, saj veš, da same ne opravijo ničesar. In jaz tudi ne morem z doma, ker moram skuhati zajtrk in opraviti živino.»

«Kaj pa gobeždaš,» se je raztogotila Korenovka, «misliš, da bi šlo pri naši hiši vse tako po sreči, ko bi jaz ne hodila vsako jutro k maši! Kaj ti pomaga delo, če ni božjega blagoslova! Kar tiho mi bodi, vzemi srp in pojdi k ženskam!»

Koren se je še obotavljal. Saj to vendar ne gre; spomladi ji je prišlo nekaj v glavo in od tedaj hodi vsako jutro k maši, on pa mora opravljati vsa njena dela, kuhati, krmiti svinje, dojit krave in celo oblačiti in snažiti otroke.

Že je hotel spet spregovoriti, toda Korenovka je udarila po mizi in zavpila:

«Tako, ali greš ali ne!»

Koren je plašno odšel in Korenovka je sedla za mizo in se lotila žgancev.

Komaj je zajela petkrat, že je stala ob oknu ženska in prosila. Kos kruha za moža, ki je bolan in brez službe, žlico mleka za otroka, ki čaka doma lačen, ali pa vsaj nekaj žlic žgancev zanj, ki so jo pred štirimi meseci vrgli na cesto in ki danes še ni jedla ničesar.

Korenovka se je okrenila s polnimi usti k oknu:

«Hudiči, še pri jedi nas ne pustite! Ali mora res vsak vrag h kmetu, ali res mislite, da imamo vsega dovolj? Samo: dajte, dajte, delajte pa si sami, dokler ne poginete! Čujte vi, ženska! Ali znate žeti? Če bi želi do poldneva, pa vam dam kos kruha in kozarec jabolčnika.»

«Žeti ne znam; delala sem v tovarni. Pa mogoče bi se naučila.»

«Mi pač ne utegnemo še učiti vas! Kar pojdite in povejte še drugim, da nas pustite že v miru. Kar pojdite!»

«Nimate otrok, gospodinja?»

«Še vam dam katerega, če jih imate premalo!»

Korenovka se je nagnila nad krožnik in se ni več zmenila za žensko ob oknu.

A komaj je pojedla in stopila na dvorišče, že jo je pozdravil močan možki z otrokom.

«Gospodinja, brezposelni.»

«Lenuh, pa ne brezposelni. Kar pojdite, danes jih je bilo že najmanj deset!»

«Kos kruha, gospodinja!»

«Ali še ne greste! Kaj ni drugih hiš? Pojdite k sosedu peku ali pa tja na ono stran k majorju, tam so bogati!»

Ker mož ni hotel oditi, je odšla v vežo in mu natočila iz lončenega lonca kislega jabolčnika, ki so ga pripravili za brezposelne.

Mož je dal najprej otroku, ostanek pa sam izpil.

«Hvala, gospodinja. Vidite, saj ne hodim rad, toda že od lanske jeseni ne najdem dela, doma pa imam ženo in troje otrok.»

Krenil je na cesto in zavil po ozki poti proti veliki gosposki vili, ki mu jo je pokazala Korenovka.

Ko je prišel do žičnatega plota, je videl, da so železna vrata zaklenjena, nad njimi pa je pritrjena deska z velikim črnim napisom:

Pozor! Hud pes!

Spodaj pa še večje:

Nezaposlenim vstop prepovedan!!

Mož z otrokom je brezupno obstal ob vratih.

Čez čas je zagledal v lopi ob vrtu mlado dekle v beli obleki s knjigo v rokah. Odkril se je in pozdravil, toda dekle se ni niti ozrlo, pač pa je planil proti njemu velik črn kosmat pes in besno zalajal.

Ker se dekle ni niti ganilo in je pes postajal vedno besnejši, se je mož z otrokom vrnil na cesto.

Čez dolgo je pes utihnil, odšel k domači hčerki in se tako dolgo milil ob njej, da je dvignila pogled od knjige in ga pobožala. Potem se je pes vrnil na stražo, dekle pa je strmela v knjigo in mislila na Jovana, mladega oficirja, ki ga je pred letom spoznala na oficirskem plesu. Res, tedaj ji ni prav nič ugajal. Pa tudi še nekaj časa pozneje ni opazila na njen ničesar, kar bi ga odlikovalo pred drugimi. Šele tedaj, ko je bil njen oče nenadoma upokojen in so se takoj nato začeli pripravljati na odhod, ji je padla koprena z oči. Šele tedaj je spoznala Jovana! O, kako čudoviti so bili zadnji dnevi ob morju! Sedaj je tu pod Pohorjem že vso pomlad in vse poletje in življenje ji poteka le v mislih nanj in v pričakovanju njegovih pisem. In zadnje čase le v pričakovanju njega samega! V nedeljo ga bo po šestih mesecih spet videla! Samo nekaj dni še, toda zdi se ji, da so ti dnevi najstrašnejši, najdaljši.

Tedaj jo je zdramilo Hanibalovo lajanje.

Zmeđeno se je ozrla.

Ob plotu je stal mlad zagorel fant in snel čepico.

Regina se je nejevoljno sklonila nad knjigo.

Bo že šel, kaj bi se razburjala zaradi njega!

Toda fant ni odšel in Hanibal ni utihnil.

Spet se je ozrla.

Fant je še vedno stal ob plotu s čepico v rokah in nekaj govoril.

Oh, kako je že sita tega beračenja! Človek ne more v miru prečitati niti dveh strani, domisliti niti ene misli.

Vstala je, vzela knjigo in odšla v hišo.

Fant pa je pobral kamen in ga vrgel v psa, da se je glasno cvileč opotekel v svojo lopo.



Večer ob vodi

Tedaj je pritekla Regina na prag; ko je spoznala, kaj se je zgodilo, je za nekaj časa izginila v hišo, potem pa se je vrnila z velikim kosom belega kruha.

Fant je vzdrltel.

Mlado, lepo dekle v beli obleki z velikim kosom belega kruha v rokah se mu je zazdela kot čudežno bitje iz pravljic. Že je pomolil roko skozi žičnati plot. A sedaj je Regina stopila k pasji lopi, poklicala Hanibala, ga pobožala in mu dala kruh.

Fant je izbuljil oči.

Žile so se mu napele. Nekaj strašnega se je dvignilo v njem.

Pobral je debel kamen in ga nameril na Regino.

Toda tedaj se je Regina vzravnila in se ozrla nanj. Fantove črne oči so se srečale z njenimi velikimi sinjimi očmi in roka mu je omahnila, kamen mu je sam zdrknil na tla. Kot vkopan je strmел v Regino, dokler ni izginila v hišo.

Še je stal ob plotu, a tedaj je planil Hanibal prav na plot in bi ga bil ugriznil v lice, da se ni pravočasno umaknil.

*

Velika bela cesta, kjer so se nekdaj vozile bogate kočije z Dunaja v Trst, kjer so vozniki na visoko naloženih parizarjih pokali z bičem in se ustavljali pred vsako gostilno, kjer so potovali rokodelci iz dežele v deželo s svetlim goldinarjem v žepu in kosom kruha v torbi, je že polna lačnih kruha in dela.

Fantje, ki romajo že mesece in mesece, možje, ki so pustili doma ženo in otroke, žene, ki jih je vrglo na cesto, da prosijo za otroke, moža in zase. Nekateri si še od časa do časa požvižgujejo, ti so prišli šele pred mesecem na cesto, drugi pa zro topo predse, ti ne trkajo in ne prosijo več, vstopijo v hišo in čakajo na

delež, ki jim gre. Če ga ne dobe, bi planili na človeka in ga ubili, ko bi ne bilo orožnikov, ki ščitijo site, kateri se zaklepajo pred lačnimi, ščujejo nanje pse ali pa se v razkošnih avtomobilih vozijo mimo njih in jim sipljejo v obraz prah in smrad po bencinu.

Velika bela cesta od Dunaja do Trsta in še dalje vpije in terja:

Dajte nam podpore!

Dajte nam kruha!

Dajte nam vode!

Dajte nam dela! Dela! Dela! Dela!

Tudi mi hočemo živeti!

Mi

kovači, kolarji, mizarji,

krojači, lončarji, čevljarji,

rudarji, delavci in hlapci,

komiji, agenti, monterji,

uradniki, učitelji in pravniki,

inženjerji in diplomirani filozofi!

Vseh imen in poklicev nas je!

In vsi smo ljudje, ki hočemo živeti! Živeti! Živeti! Živeti!

*

Pri Rodnikovih so sedli za mizo k obedu.

Pet krožnikov zakuhane juhe, zvrhana skleda krompirja in solate, deset velikih kosov govedine, podolgovat krožnik potic, liter vina in steklenica kisle vode, kruha pa, kolikor kdo hoče.

Ko je Rodnica pospravila prvi kos govedine, je prišla do glasu:

«Kovačeva je že spet prišla zaradi matematike.»

«Ti pa kar pusti Kovačevo in njeno matematiko», jo je zavrnil sto deset kilogramov težki Rodnik in si natočil drugi kozarec.

«Saj ne pravim tebi, toda Cestnik bi se lahko lotil nečesa. Za silo je vsak zaslužek dober. Če bo čakal na državno službo, bosta Erna in Ernica lahko od gladu umrli.

Cestnik je odložil nož in vilice.

Tedaj je zazvonilo v prodajalni. Rodnica se je zalagala z drugim kosom govedine, zato je odšel Andrej.

Komaj je odpravil fanta, ki je prišel po četrto hleba črnega kruha, je spet zazvonilo.

Vstopil je majhen, zaprašen starec in se truden sedel na klopi ob vratih:

Šestnajst let je delal v Nemčiji v rudnikih, dasi je izučen ključavničar; za časa svetovne vojne pa je moral zbežati pred Francozi. Potem je vsa leta delal doma, sinova pa sta ostala v Nemčiji. Pozimi mu je umrla žena, spomladi pa so mu odpovedali delo in pred mesecem sta mu pisala sinova, da morata nemudoma zapustiti Nemčijo. Sedaj nima nihče ničesar. Njegove moči so izpite in na ramena mu leze sedmi križ.

Brez besede je Andrej vzel nož in odrezal starcu pol hleba svežega belega kruha. Tudi Cestnikov oče je bil ključavničar, pa pred leti ga je v tovarni ubilo; kmalu potem pa mu je umrla še mati. Starcu so oživele oči ob pogledu na beli kruh. Kar dvignilo ga je.

Prav tedaj pa je prišla Rodnica in zavreščala od ogorčenja:

«Ali se ti blede? Za dva in pol dinarja svežega belega kruha bi dal temu postopaču!»

Andrej je kljub temu pomolil starcu kruh, toda Rodnica je naglo segla po njem in ga postavila nazaj na polico ter segla v košaro na tleh.

«Tu imate», in pomolila mu je polovico stare žemlje.

Starec jo je samo srepro gledal.

«Torej niti žemlje ne marate? Potem pa nič! Toda pojdite že, da grem jest!»

Tedaj se je starcu oko skalilo, zravnil se je in pljunil Rodnici prav v sredo njenega tolstega lica.

Rodnica je onemela. Njene vodeno sive oči so ji stopile iz mesnatega obraza, ki ga je vsega zalila kri. Šele čez nekaj trenutkov, ko je starec že zaprl vrata za seboj, je prišla do sape; tedaj pa je opazila Andrejev porogljiv nasmeh. Z levico si je naglo potegnila po obrazu, z desnico pa je besno udarila Andreja po glavi.

«Ta baraba pa se mi še smeje! In to bi naj bil moj zet!»

Planila je v sobo.

«Erna, da ti povem! Te barabe ne smem videti več pod svojo streho! Če ga hočeš ti še rediti, ga lahko, jaz ga ne bom več! Kako sem te svarila pred njim, ti me nisi poslušala, sedaj pa imaš. Ko bi bila vzela Pirjevca, bi ti ne bilo treba služiti pri pošti, sedaj pa delaš še za moža in rediš njegovega otroka!»

Vsi so vstali od mize. Rodnik jo je skušal pomiriti, toda Rodnica je kričala vedno bolj, Ernica je jokala, Erna pa je stopila k oknu in topo zrla na cesto.

Da, mama ima prav! Kako ji je pred tremi leti govoril! Da bo pustila službo, da bosta živela v mestu, da bo imela služkinjo in bo gospa! Zato ni marala Pirjevca, ki je bil bogat, toda samo kmet. O, ona ni hodila zato štiri leta v meščansko šolo, da bi nazadnje še svinje pitala! Sedaj pa ima! Dela za štiri, Andrej pa še lepe besede nima zanjo! Kako vse drugačen pa je Topolovec, mlad učitelj, ki je prišel pred letom v njen službeni kraj! Tako mehko govori, toplo gleda, tako jo ljubi kot jo je Andrej pred tremi leti, ko še nista bila poročena! Da bi ne bilo njega, bi res ničesar ne imela od življenja!

Andrej je gledal nekaj časa svojo ženo, ki ni našla niti ene besede v njegovo obrambo, in poslušal razjarjeno taščo; potem pa je nenadoma, prav tedaj, ko se je zagnala Rodnica z vzdignjeno roko proti njemu, planil k Rodnici in jo poljubil prav na tisto mesto, kamor ji je pljunil starec; nato se je ozrl še enkrat po sobi, se nasmejal glasno in sproščeno kot še nikoli

in planil skozi vežo in kuhinjo v podstrešno sobo ter pograbil majhen kovčeg, ki ga je imel že dolgo pripravljenega in zdrvel na cesto.

O, sedaj pa je končno prišel njegov čas!

*

V opoldanskih urah je velika cesta izumrla. Silna vročina je ležala na njej in le zdaj pa zdaj je zabrnal mimo pekarne avto ali pa prikrevsal upchan in zasopljen konj z zaspanim voznikom na vozu.

Tisti, ki morajo potovati, so polegali ob cesti v senco in zaspali. Vsakih sto metrov eden ali dva.

Mnogi so se zatekli k majorjevi vili, da bi poprosili za kozarec vode, toda vrata so bila ves dan zaklenjena in Hanibal je vsakogar odgnal.

V največji vročini se je vrnil fant s čepico.

Blizu mesta je že bil, toda ni mogel pozabiti belega kosa kruha in velikih sinjih oči, belih golih rok in mladega sočnega telesa, ki je kar kipelo od mladosti in življenja. In ni mogel verjeti, da je tisto lepo dekle dala kruh psu namesto njemu. Mora jo videti še enkrat, saj je nemogoče, da bi ne bila boljša od drugih ljudi. In vrnil se je, ker ga je vsega prevzelo silno hrepenenje, da bi ga njene roke pobožale in privlele k sebi, saj že od pomladi, odkar je na cesti, ni čutil ob sebi mehkega ženskega telesa. O, trdega, suhega kruha in vode še dobi, toda ljubezni, po kateri vpije vsa njegova mladost, mu nikdo ne da!

V lopi so prav tedaj sedeli Regina, njena mati in oče. Major je čital inozemske časopise, mati je dremala v naslanjaču, Regina pa je še vedno čitala isti roman kot dopoldne. Od časa do časa pa je na skrivaj odvila knjigo in vzela izza ovitka Jovanovo zadnje pismo.

Tako strastnega ji še ni pisal! Že tri dni ga čita koder koli hodi in zvečer ne more zaspiti.

O, kako ji piše! In v nedeljo pride! Tedaj bi bil rad sam z njo. Po enem letu hrepenenja, ljubezni in čakanja si je vendar to zaslužil. Ne more živeti več brez nje. Zato v nedeljo pride in hoče, da bosta sama. Regina ve, kaj to pomeni. Že tri dni premišljuje, kako bi uredila, pa nič pametnega ne najde! Ko je oče tako strog in natančen! Jovan bo prišel v nedeljo zjutraj, jo pobožal, nekajkrat poljubil in se odpeljal. In potem kdo ve, kdaj se bosta spet videla.

Tedaj je Hanibal besno zalajal. Raztreseno se je ozrla.

Isti fant s čepico kot zjutraj.

Naglo se je sklonila nad knjigo.

Major je čital brezskrbno svoj časopis, niti ozrl se ni.

Gospa majorjeva je nemoteno dremala.

Hanibal je lajal in se zaganjal proti fantu.

Fant pa je strmel v Regino.

Nazadnje je Hanibal utihnil in Regina je spet nemoteno sanjarila.

*

Šele pozno popoldne je vročina popustila.

Velika cesta je spet oživela.

Spet se je napolnila z utrujenimi, lačnimi in žejnimi popotniki raztrganih duš in raztrganih življenj. Topo so tavalj od brzojavnega droga do brzojavnega droga, še tisti, ki so si dopoldne požvižgavali, so sedaj mrko molčali in kleli svet in življenje.

Velika cesta je postala ena sama kletev, ki je grozila od Trsta do Dunaja in še dalje.

Po vseh cestah križem sveta!

Korenovka je že drugič prilila vode v lonec, a kljub temu bo kmalu prazen.

«Odkod se le jemljete, da vas ni konca? Po dvajset do trideset vas pride na dan.»

«Gospodinja, to je šele začetek! Hodili bomo tako dolgo, da boste še vi, ki ste še doma, morali na cesto!»

Koren je vozil pšenico.

Ko je pripeljal zadnji voz, je sédel za mizo ter si urezal kruha in točil jabolčnika. Po četrtem kozarcu pa je spregovoril:

«Katra, jutri pa le ostani doma, da bomo lahko zgo-daj začeli z mlatvijo.»

«Že spet začeniš? Kaj pa misliš? Da bi pustila sveto mašo zaradi mlatve, ali ti je res več do nje kot do Boga?»

Toda Koren se je že dolgo pripravljaj. Saj se mu smeje vse Bukovje, da hodi žena vsako jutro v cerkev, on pa, ki je povrh še slaboten in bolehen, opravljaj doma živino in kuha. Delo zaradi tega zastaja in pri hiši sploh ni nikakega reda. Poleg tega pa on in vsa vas ve, da ne hodi v cerkev iz pobožnosti, marveč iz lenobe. Saj se tudi sicer odtegne delu, če le more. Končno vendar mora napraviti temu konec!

Vstal je in z vso močjo udaril po mizi.

«Da ti povem, Katra, to se mora nehati! Gospodar sem jaz in ne ti! Moli doma, če hočeš vso noč, na tak način pa ne boš več zapravljala časa in goljufala mene in Boga!»

Tedaj pa je bilo tudi Korenovki dovolj.

Zagnala se je v Korena in ga zgrabila za lase. Koren se je branil, toda bil je slab, žena pa močna kot vol. V hipu ga je spravila na tla in ga suvala z nogami, kamor je naneslo.

V tem pa se je pojavil na vratih velik človek črnih las in zagorelega obraza.

«Brezposelni.»

Korenovka je prenehala za trenutek, Koren pa je obupno zaječal:

«Pomagaj!»

Zagoreli človek je skočil h Korenovki in jo zgrabil za roke, da se ni mogla niti ganiti. Koren se je trdoma spravil na noge in povedal, kako in kaj.

«Jo bomo že ozdravili», se je zagoreli človek široko nasmejal, trdneje prijel Korenovko in jo pripognil.

«Gospodar, sedaj pa palico v roke!»

Koren je poiskal palico in mahal po Katri, dokler mu roka ni omahnila. Potem se je opotekel v klet in prinesel vina, klobas in kruha.

Spet je gospodar!

In jutri bodo zgodaj začeli z mlatvijo!

Zvečerilo se je.

Po veliki cesti so drveli avtomobili in metali snope luči predse.

Brezposelni so se trudni vlačili od hiše do hiše in iskali prenočišča.

Koren je pogostil in nastanil vsakega, ki je prišel.

Rodnica jim je dajala po celo žemljo, samo da se jih je znebila na noč.

Majorja pa je še vedno stražil Hanibal. Ves dan ni dal niti enemu kosa kruha ali kozarca vode.

Tisti fant s čepico je na večer spet prišel iz bližnjega gozda, odkoder je ves popoldan strmel v lopo, kjer je Regina sedela in sanjari. Ustavil se je pred plotom, se oprijel vratice in kljub Hanibalovemu lajanju stal tam in čakal, da bo Regina vendar prišla. Da ni jedel od jutra, se ni niti zavedal. Samo Regine si je želel.

Toda Regine dolgo ni bilo, ko pa je prišla in ga zagledala, je naščula nanj psa.

Fant s čepico je zaklel in se vrnil v gozd.

Po večerji se je Regina izmuznila iz hiše in odhitela proti Bukovju. Nesla je na pošto pismo, v katerem je pisala Jovanu, kako bo uredila, da bosta v nedeljo ves popoldan sama. Vsa je drhtela ob misli na tisti čas. Želela in bala se ga je hkratu. Ko je prišla do gozda, ji je prišlo za hip na misel, da bi raztrgala pismo in se vrnila. Toda ni se mogla več ustaviti. Še nekaj minut, pa bo pri prvi hiši, potem še malo, pa bo oddala pismo in vse bo odloženo.

A tedaj je stopil iz gozda na pot fant s čepico.

Regina se je v strahu ognila s poti in hotela dalje.

Toda fant jo je prijel za roke in ji strmel v oči.

«Ali me poznaš? Trikrat sem zaman prosil ob plotu, za psa si imela beli kruh, zame niti črnega! Ves dan sem čakal, a niti pogleda nisi imela zame. Še psa si naščuvala name! Toda sedaj ne bom več prosil!»

Regina je hotela zaklicati na pomoč, toda glas ji je zamrl v grlu, vsa je vztrepetala in pismo ji je padlo iz rok.

Fant pa jo je prižel nase, jo odnesel v gozd in si jo vzel.

Njeno belo pismo pa je ležalo nekaj korakov od nje kraj gozda na poti in se bleščalo v mesečini. Tam daleč nekje pa je Andrej Cestnik sproščeno stopal po veliki beli cesti v novo življenje.

V. G. Korolenko:



Luči

avno je že tega, ko sem se temnega jesenskega večera vozil po ogromni sibirski reki. Na kolenu reke se je pred menoj nenadoma pod temnimi gorami posvetila luč.

Posvetila se je jarko, silno, čisto blizu.

«No, hvala Bogu!» sem veselo dejal, «prenočišče je blizu!»

Krmar se je okrenil, pogledal čez ramo na luč in se iznova apatično uprl v veslo.

«Daleč je še!»

Nisem verjel: luč se je tako dobro videla, izstopajoč iz nedoločene teme. A krmar je imel prav: izkazalo se je, da je bila v resnici daleč.

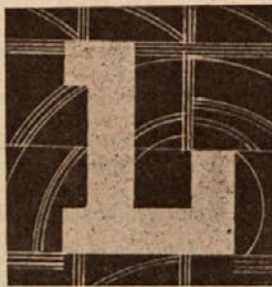
Posebnost teh nočnih luči je, da se bližajo, premagujejo temo, svetijo, vabijo in varajo s svojo bližavo. Zdi se: kvečjemu še dva, trije sunki z veslom — in voznje bo konec... V resnici pa je še — daleč!...

In pluli smo še dolgo po reki, temni kakor črnilo. Pluli smo mimo razpok in skal, se dvigali in padali, ostajajoč zadaj in gubeč se, tako je bilo videti, v brezkončni daljavi, luč pa je svetila še vedno spredaj, sveteč in vabeč — še vedno tako blizu in še vedno tako daleč...

Zdaj mi često prihaja v spomin tista temna reka, zasenčena s skalovitimi gorami, in tista živa luč. Prej in pozneje je mnogo luči s svojo bliskovitostjo vabilo ne mene edinega. Življenje pa teče še vedno po istih ogromnih strugah, a luči so še daleč. In zopet se je treba upreti v vesla...

In vendar... in vendar so spredaj — luči.

Prevel I. T.



Rolls King:

«Zakaj nas mučite?»

literatu Franku Wellsu je iznenada zlezla utrujenost v noge. Odondod je začela počasi lesti navzgor po vsem telesu. Sedel je za svojo pisalno mizo z nenavadno zardevim in utrujenim obrazom. Trepalnice so se mu povešale in čutil je, da bo prej kakor v petih minutah zaspal. Zastrl je svetilko in se zamislil, kako prijetno bo nekaj ur počival, ko ga nihče ne bo motil.

Že je dremal, tedaj pa je iznenada začul za svojim hrbtom korake, in preden se je utegnil obrniti, je nekdo nejevoljno in otožno rekel:

«Zdaj sem pa že vsega siti!»

Wells je planil pokoncu, odprl oči in zagledal v mračni sobi čudno bitje.

Bil je možak brez ovratnika, suknje in telovnika. Srajco je imel odprto. Zadaž z lepo zlikanih hlač so mu bingljale naramnice. Rjavi lasje so mu bili skuštrani, kakor bi bil pravkar vstal. Leva polovica obraza je bila lepo gladko obrta, desna pa je bila vsa pomazana z milno peno, ki je imela na sebi nekaj mrzlega, marmorju podobnega.

V roki je možak držal britev in vsa njegova drža je pričala, da je kar besen.

Wells se je obrnil.

«Kdo...? Kaj...?» je zajeceljal. «Česa ste siti?... Kaj hočete od mene? Kdo ste? Odkod prihajate?»

In dvignil je roko, kakor bi se hotel braniti.

«Kdo sem? To bi prav za prav morali vedeti!» je posmehljivo odvrnil možak.

«Res se trenutno ne morem spomniti... Oprostite, je s težavo iztisnil pisatelj iz sebe. «Res... Znani se mi zdite.»

«Tako boste vedeli, je dejal možak. «Morate zvedeti, preden se dalje pomeniva. Preden pa vam povem, vas moram opomniti na vašo prekleto dolžnost. Vzemite list papirja in odvijte polnilno pero! Pišite!»

«Torej ste izsiljevalec?...»

«Pišite!» je vzkliknil neznanec. «Jasno in razločno! Ali ste pripravljeni? Narekujem: ...brit...»

«Kako?» je vprašal Wells.

«Kakor sem rekel: ...brit, vejica, s počesanimi lasmi in — ali ste že napisali? — z zapetimi naramnicami...»

Z glasnim ploskom so mu zletele naramnice čez rame, gumbi so spretno zlezli v luknje, milna pena je pošastno izginila z desnega lica, skuštrani lasje so se izpremenili v čudovito lepo pričesko...

«Moj Bog, vi stel!» je vzkliknil pisatelj in se zgrozil. «Vi, James Harris...»

«Da, jaz, James Harris, veleposestnik nesrečnega rodu, dvomljivi junak Vašega nedokončanega romana, je odvrnil gost. «Sedite! Pomeniti se moram z vami...»

«Za božjo voljo! Ali sem znorel? Razložite mi! Pardon — razložite mi! Ali se prav za prav tikava?...»

«Postranska reč, je rekel James Harris tja v tri dni. «Pridiva k stvari! Vi, gospod Wells, ste pred šestimi leti sredi besede nehali pisati roman, ki je v njem mene doletela čast, da sem bil glavni junak. Pred dolgimi šestimi leti ste napisali: „Hitro je James Harris skrbno o...“ Dotod ste prišli. Nič dalje. Potlej niste napisali niti črke. In odtlej begam že šest let v

tej neurejeni toaleti, napol obrt, in naramnice bingljajo za mano. Šele zdaj ste po mojem narekovanju vsaj za silo uredili mojo vnanost. In zdaj vam povem, po kaj prihajam. Prej vas pa prosim, da mi izvolite izročiti svoje polnilno pero, ker bi se utegnili zgoditi, da bi me drugače s kratkim, preprostim stavkom spravili s sveta, preden bi bilo moje poslanstvo opravljeno. To moram pa preprečiti.»

In presenečenemu pisatelju je potegnil pero iz rok.

«Jaz prihajam k vam, je začel James Harris, «v imenu vseh tistih oseb, ki ste jih uporabili v svojem nedokončanem romanu, da bi se pri vas pritožil, s kakšno brezprimerno lahkomišelnostjo ste nas postavili na svet in nas potem dolgočasnega dejanja pustili v raznih nemogočih položajih. Kakor se mi zdi, ne veste, da ima beseda magično moč. Svetove ustvarja! Pisatelj romana oživi neke v četrti dimenziji s svojim pisanjem moči, osebe in dogodke, in njihov razplet je žal odvisen od njegove volje in njegove ljubezni do dela. Ali se vam sploh sanja, kaj smo morali vse preživeti in pretrpeti v šestih letih, ko vas je iznenada prišlo, da ste meni nič, tebi nič odložili pero? V imenu svojih tovarišev in tovarišic prihajam k vam, da vam to natanko popišem in da vas na kolenih prosim usmiljenja. V kakšnem stanju sem moral jaz preživeti ves ta čas, ste sami videli. In kaj šele drugi. Že šest let omahuje Ethel Smith virtuozu v flavti Lionel Jeffersonu na prsi in zardeva. Roke so mu od otrplosti že kar lesene. Saj veste, kako utrudljiva je ta drža, ki se tudi v resničnem življenju navadno bolj zavleče, kakor je moškemu všeč. Že šest let občuduje doktor Lind čudoviti razgled na Monte Roso in vdihava v polnih, žejnih požirkih zdravilni zrak v višavah. Še zmeraj pomaka Bert Sleep pero v črnilo. Že šest let ureja s svojo uglašeno roko gospa poslanikova sadje na tasi in se v pričakovanju nečesa lepega smehlja. Ljudje stoje na eni nogi, sobarice so s pismi na poti že šest let. Ali se vam zdi prav in primerno, ali se vam zdi človeško, da ste nas vse, prav vse pustili sredi takih malenkostnih prizorov? In kaj naj rečem šele o vodniku Terrentu, ki že šest let pleza po skalah nad prepadom in gleda pod seboj v vrtočlave prepade? — Napravite konec! Napišite roman do konca ali ga pa zaženite v ogenj! Še celo smrt v plamenih bi bila za nas odrešenje. Gospod — gospod Wells, zakaj nas mučite?»

Ves zmeden in v dno srca ganjen je pisatelj poslušal svojega junaka.

«Da, za božjo voljo, kaj naj storim?» je obupano vprašal, ko je Harris končal. «Razumem, seveda razumem, da ste vsi skupaj v čudnem položaju. Toda kako sem mogel to slutiti? Kako strašno, moj Bog! Torej še zmeraj počiva glavica Ethele Smithove na Jeffersonovih prsih? In Harry Brown je še zmeraj samo majhen uradnik z neznačajno plačo, da mora stradati. Škoda. V teku dejanja sem mislil napraviti iz njega bančnega ravnatelja. Da, tak je bil moj načrt. In vi, gospod James Harris, bi bili dobili nazadnje Erno za ženo. Saj vidite, da sem imel z vami vsemi dobre namene... Le dolgočasno se mi je zdelo, da sem moral spravljati na papir vseh teh tisoč malenkosti, vse tiste neznačajne neumnosti, ki sestavljajo tak roman... James Harris je stopil k oknu... Bert Sleep je pomočil pero v črnilnik... In rekel je — odvrnil

Sonce
in zrak
dasta
zdravje



— dejal — vzkliknil — večno menjavanje teh besed! Bedaste kretnje, obrazne črte, te zaničljivo podvite ustnice; zaklinjajoče dvignjene roke, ki postane z njimi knjiga šele živa. Svet to zahteva. Jaz pa vas vprašam: ali ni muka, da si mora človek to izmisliti in zapisati? Ali ni to trpljenje prav tako strašno kakor vaše? — Ne zmorem več tega. Tega ne smete od mene zahtevati. Da bi se še enkrat zabubil v to vražjo neumnost, ki sem je do grla sit? — Nekaj bi vam predlagal: storite, kar se vam zdi! Poženite in pomozite se, če vam je to všeč. Drug drugemu razbijte glave! Pojdite svojo pot, mene pa pustite pri miru. Svobodo vam vračam!

«Kako moremo to!» je odvrnil James Harris. «Vaši otroci smo, gospod Wells. Ustvarili ste nas in v nas so oživele vaši zakoni. Živi smo. Zdaj je vaša dolžnost, da nas spravite s poti. Sami ne moremo nič storiti...»

«Polnilno pero dajte sem!» je zaklical pisatelj. «Ali vam bo vse prav? Ali so vas drugi pooblastili, da lahko v njih imenu odločate? Dobro. Kar na kratko bova opravila. Na stilistične finese se mi ni treba ozirati, kaj?»

Vzel je nov list papirja, pisal in napisano na glas govoril: «Čuden slučaj... je nanese... da so se vse osebe... naše povesti... na velikonočno... nedeljo...»

«Brez nepotrebnih podrobnosti, prosim!» se je spet vmešal James Harris.

«...na velikonočno... nedeljo... peljale... v najbližje... kopališče... na izlet...» Ali želite morda, da popišem še čudovito okolico? Ali naj povem nekaj besed o vremenu?...

Odgovora ni bilo.

«Pravkar... je vozil... vlak... čez most... nad dolino... Tedaj pa se je... iznenada... podrl srednji opornik... mostu... in vlak... je strmoglavil... z vsemi... potniki... v prepad... Tisoč krikov... se je... zlilo... v enega... samega...» Ali vam je tako prav?»

Pisatelj Frank Wells se je ozrl kvišku. Gost je izginil.

Ves zmeden se je stresel in... se prebudil.

Medla luč je mehko osvetljevala njegovo sobo.

(B. R.)

Thor Goote:

... Nekje pri Véluju ...



oslednje rakete so se razgubile. Dan, ki prihaja, je mrzel, vlažen in medel. Žice se odražajo proti nebu, vreče peska, kupi prsti, ostanki zidov.

Čepe v luknjah, v razpadlih jarkih, v lijakih, ki so bili davno izkopani in potem zasuti, spet izkopani in spet zasuti in iznova izkopani med pra-

sketanjem in pokanjem, v najhujši sili.

V takih zavetjih se skrivajo. Vsi kocinasti, izžeti, utrujeni.

Za puškami čepe in za strojnico, ki je že skoraj brez nabojev.

Tedaj pride ukaz, naj se umaknejo.

Poročnik ga bere, iznova bere in potem pogleduje vojake. Drugega za drugim. Toda ne reče nič.

Kdo še kaj govori? Kdo naj tu še kaj govori?...

Saj so tu samo še lijaki, kjer se skriva poslednja četa. Lijaki z dvema puškama ali tremi. Morda tudi s štirimi. In za vsako puško čepi siva postava. Senca. Toda vsaka ne more več dvigniti roke. Nima več vsaka utripajočega srca.

In poročnik drži ukaz v roki. Ukaz, da mora vse to zapustiti. Ne zaradi ropotanja valečih in zibajočih se tankov. Ne zaradi nevidno plazečega se oblaka strupenega plina. Ne zaradi pokajočih iveri puškinih kopit. Ne. Ta kraj mora zapustiti brez boja, ta kraj, kjer je slednji drobci prsti napojen s človeško krvjo, z njegovo krvjo!

Dosti postojank so zavzeli in vedo, da je bilo treba za vsako ped zemlje, za vsak korak boja, žrtev.

Dostikrat so držali postojanke, ki niso bile več postojanke, utrujeni, ožgani, toda trdovratni. Vedo, kaj to pomeni. Vedo tako zelo globoko, tako strašno globoko, kakor more vedeti samo vojak, zapuščen vojak.

«Danes pride mir!» je rekel poročevalec, in njegov glas je zvenel čudno, kakor pločevina. Toda vsi so strmeli negibno dalje v sivino.

Morda jih je oglušilo to neprestano udarjanje, tuljenje?

Ali pa so že mrtvi, izbrisani do oči, ki leže čudno belo v globokih jamicah?

«...pride mir!» Te besede so kakor razbito steklo v tej osamljenosti.

Dokler nekdo ne vpraša: «Mir?»

Kako to zveni, ta beseda, v sivini in blatu!

Poročnik pljune.

Nekdo hrešče zakašlja.

Časih udari kje strel, ki se je izgubil.

«Mir!» je nekdo rekel.

Poročnik iznenada zadrhti in skrije obraz v dlani. Njegova čelada je vsa polna vdolbin in uljes, plašč blaten. Čelada skriva nekaj pesti možganske snovi. Vsa zvita in nagubana leži stisnjeno v košeni kadunji. Ta beseda «mir» je nekako začela delovati na te pesti možganske snovi, nekako nerazumljivo, — in poročnik je pobesil glavo naprej, kakor bi jo bil zadel težak drobci granate. Pa je bila le ta beseda. «Mir.»

In ta preprosta beseda je vzrok, da strmi s široko razprtimi očmi v prazno, ta preprosta beseda, ki hromi,

ki je brez vriska, brez plapolanja zastav, brez... vsega!

Poročnik ima listek na kolenih. Sliši samo besedo «Mir!»

Sliši besedo, čisto tiho, sivo in mrzlo.

«Oh, pusti to!» si misli, «oh pusti to!...» In nekaj ga stiska v grlu in mu jemlje misli, — brez moči je, ker zamolklo čuti, da ni zvonov, da ni zastav, še kliče ne, ker iznenada čuti, da leži na njem vse to blato, vsa ta nesnaga, ki ju je vrglo kvišku na tisoč granat, ker iznenada čuti, da je zakopan in mrtev in mrzel in brez življenja, ker to ni mir, če je treba zapustiti postojanke, da bo nekdo drug zasadil vanje svojo zastavo. Ker to ni mir!

Čepe v jarkih, ki so prav za prav le plitve luknje, kamor curlja blato, siromašne luknje, ki so jih izkopale granate z druge strani.

In vsi so v takih bornih luknjah in iznenada vedo, da pride danes mir. In vsi imajo široko razprte oči.

Poročnik dvigne glavo in strmi na povelje. Papir mu prasketa v rokah, med prsti. Kakor krempelj so ti košeni prsti, ki se stiskajo, silijo skupaj, da bi ta papir, to cunj, ta ukaz zmečkali kakor grudico blata.

Vse je tiho.

Tedaj pravi spet neki glas: «Danes pride mir!» Isti glas, kakor pločevina, z bajonetom razrezana. Preluknjana, kakor bi se bilo zadržalo vanjo sto in sto majhnih, oglatih drobcev ročnih granat.

«Danes pride mir!» je rekel ta glas!

In tale zraven njega je ponovil: «Mir!» Da, tale fant, — fant je to rekel, — in zdaj je šnil izgubljeni nasmešek čez njegov umazani obraz, ki ga obrašča svetel puh.

Poročnik strmi vanj, strmi v ta izgubljeni nasmešek, kakor bi gledal prvi zvonček po dolgi zimi.

In negibno sedi.

Fant pa ga ne vidi. Gleda s tem nasmeškom daleč predse, kakor bi gledal toplo deželo brez pomanjkanja, deželo, ki o njej poročnik nič ne ve, ki pa spi nekje prav globoko v njegovem spominu, morda samo kakor beseda, ki jo je mati nekoč izpregovorila... nekoč... takrat... takrat...

Poročnik vidi nasmešek. Nekaj se v njem stisne, skrči. «To je predaleč,» si misli, «dosti predaleč» — in le še razvaline stoje. Toda ti ljudje so blizu, tik njega. In tako kakor tale čuti morda v vsakem lijaku po eden!

Poročnik se s sunkom sede zravna.

«V vsakem lijaku eden,» misli, «in nad vsemi imam oblast.»

Čeljusti meljejo. Oči so mrzle. Poročnik ukaže umik. Ukaže mrtvo in suho. Tako je zmeraj ukazoval. Štiri leta.

In ljudje lezejo iz ostankov jarkov. Lezejo ukrivljeni in skačejo od lijaka do lijaka in vedo, da skačejo v mir. Toda temu miru še ne zaupajo, vidijo še pasti in zasede in zaporne ognje v tem poslednjem jutra svojih bolečin.

Ne hodijo. Ne govore. Lezejo, beže, skačejo, kakor že štiri leta. V štirih letih preide navada v kri, v železo.

Mir bo v nekaj urah, toda oni lezejo kakor preganjane živali.

Nobenega strela ni!

«To je vendar mir!» si pravijo. In fantu se spet po-kaže nasmešek okoli ustnic. In podoficir se spomni iznenada svoje žene in obeh svojih otrok. In misli si, da jih bo morda kmalu spet videl. In nekdo drug misli na svojo nevesto in tretji na svojo ženo...

Ne streljajo! Torej bo res mir in vsi bodo imeli streho nad glavo in toplo jed v trebuhu in suhe hlače na nogah. In lahko bodo šli, kamor se jim bo zdelo. In ponoči bodo spali...

Saj je zdaj mir!

In tedaj se dvignejo in gredo s počasnimi, težkimi koraki naprej skozi sivo jutro v mir...

Zdajci zaprasketa ogenj, spet zašklepetajo strojnice. Krogle prskajo, žvižgajo, brenče in cmokajo v blatu!

Vsi že leže; stiskajo se k tlom, sklanjajo glave in segajo po lopaticah, da si bodo v naglici izgrebli skri-vališča. To znajo. In potem leže mirno in mislijo spet na mir, ki je do njega le še nekaj ur. In mislijo, da mora biti vse skupaj le nesporazum. Kdo bi ubijal človeka, če se mu ni treba braniti? Kdo bo streljal na ljudi, ki se ne branijo miru?

«To mora biti nesporazum», mislijo vsi. In oni tam na drugi strani bodo takoj ustavili ogenj! Potem homo spet lahko vstali in šli domov, v mir! Tako mislijo in stiskajo glave za nizkimi zakloni.

Toda poročnik skoči pokonci. «Zakopljite se!» za-tuli. «Ali se ne boste zakopali?»

Glas mu zamre v prasketanju ognja in preglesi ga šklepetanje strojnic in cmokanje strellov.

Zdaj je že dan, trezen, siv novembrski dan nad razritim poljem.

Ljudje leže negibno za svojimi kupi prsti. Ne stre-ljajo, ne kopljejo. Saj pride zdaj mir! Samo na drugi strani še besno streljajo. Toda mir pride vzlic temu!

Poročnik gleda čez dolgo vrsto svojih ljudi. Če bodo zdaj začele deževati granate in šrapneli, se ne bo nihče vrnil domov!

«Zakopljite se!» zatuli spet, toda nihče ga ne sliši.

Tedaj plane pokonci sredi besnečega ognja in steče mimo ljudi.

«Zakopljite se, lenobe nemarne!» tuli. «Ali se ne boste zakopali? Lenobe gnile!»

Krogle žvižgajo okoli njega, toda on beži, tuli, beži, tuli. In blato brizga pod zakloni, on pa kriči in maha z rokami. In kamor pride, tam pograbi za lopate. Grude padajo z njih in zaklon rase.

Strojnica na drugi strani pa šklepeta. Strelci kol-nejo in nabijajo puške, streljajo in spet nabijajo, po-ročnik pa hiti dalje, kriči, tuli. Po vsej dolgi črti hiti pokonci, brez kritja, da bi ga vsakdo videl, da bi vsakdo kopal in si napravil kritje.

Vso dolgo črto je že obšel.

Tedaj zagleda tistega fanta. Bled je, še zmeraj se smehlja, toda nasmešek ni več srečen. Otožen je, žalosten, neizmerno bolesten.

Ta ne koplje. Sedi na tleh in se z rokami upira v blatno brozgo.

«Zakopljite se!» zatuli poročnik.

Fant ga ne sliši. Noče, ne more ga slišati. Čemu naj zdaj uboga, ko je že mir? Pravi mir, tisti s solncem.

«Zakopljite se!»

Roka zamahne. Potem pade nazaj v blato, kakor mrtva, vsega sita.

Strojnica na drugi strani pa šklepeta.

Poročnik se zdrzne. Ve, kaj pride. Prva vrsta stre-lov, ki prileti v to smer, bo napravila vsemu konec.

«Zakopljite se!»

Tedaj fant vzdrhti. In skoči pokonci. Kakor bi ga bil kdo zbudil iz sanj. Lepih, čudovitih sanj. Razpro-stre roke. Zdaj so spet žive.

Toda to še ni pravo prebujenje.

Strojnica na drugi strani šklepeta.

«Vrzi se na tla! Skrij se!» kriči poročnik.

Fant ga ne sliši.

Kača bliskov v daljavi se obrača. Počasi, a ne-vzdržno. Krogle cmokajo v blato. Zdaj so še daleč na levi, a hite proti kraju, kjer stoji fant in strmi v da-ljavo, zre tja na drugo stran, tja, odkoder prihaja smrt. Smrt. Živa smrt. Še malo.

Še malo.

Poročnik jo vidi. In vidi fanta. Fanta, ki veruje v mir.

«Danes pride mir!»

Ne mir.

Smrt!

Kakor bi ga tedaj nekaj sunilo v prsi, skoči pred fanta in ga zakrije s telesom.

Tako mlad je še fant. Bežen nasmešek na umaza-nem blatnem licu je pomlad, lepa mlada pomlad. In fant veruje v pomlad.

V mir.

«Lezi! Lezi! Lezi! Lezi!»

Kriči.

Šele takrat se fant zave in se vrže na tla. V blato.

Poročnik ne vidi tega. Ne vidi.

Potem pa se spotakne.

O, ne, ne spotakne se. Vrže roke kvišku, kolena se mu uklonijo in nato se zvije. Omahne.

Kdo tega ne pozna?

Kdo izmed vseh teh ljudi tega ne pozna? Ne, ni se spotaknil. To ni spotik. To je konec!

Potegnejo ga v zavetje, toda poročnik ne govori več.

«Strel v trebuh!» pravi eden in potem delajo vsi dalje in kopljejo. Jarek nastaja, lijak se poglobi.

In vsi so v kritju, ko pripiskajo prvi šrapneli, po-tuhnjeni, zahrbtno, in iščejo, iščejo duše, žive duše v mrtvih, negibnih, izpitih telesih.

Stiskajo se v tleh in nikogar več ne zadene. Čepe v svojih luknjah in vedo, da bi bil komaj kdo preživel ta ogenj, ako bi ne bilo tega moža, ki leži otrpel, trd v svoji krvi in strmi z belimi steklenimi očmi v svetle oblake, ki se dvigajo kakor od vetra gnani v sinjino, beže mimo njih in se nekje daleč razblinjajo. —

Nemo so ga nekaj ur pozneje spustili v zemljo. Po-kopali so ga v tuji zemlji, tam, kjer je padel, nekje pri Véluju, nekje pri Véluju...

Noben zvon se ni oglasil in nobena zastava se ni nagnila. Noben strel ni zažvižgal nad njimi več.

Vsega je konec.

Nemo stoje. Gledajo nekam daleč, molče, strme.

Še solza ni.

Vsega je konec, toda nihče ne izpregovori besedice «mir... mir...»



L. N. Andrejev:

SMEH



I.

Ob polih sedmih sem bil prepričan, da pride, in bil sem smelo vesel. Moj plašč je bil zapet samo z vrhnim gumbom in mrzel veter ga je napihaval, a mraza nisem čutil; moja glava je bila ponosno nagnjena nazaj in študentovska čepica je sedela čisto na zatilniku; moje oči so nasproti moškim, ki sem jih srečaval, izražale pokroviteljstvo in drznost, nasproti ženskam pa — izzivanje in ljubezen: res sem že štiri dni ljubil samo njo, a bil sem tako mlad in moje srce je bilo tako bogato, da nisem mogel ostati docela ravnodušen do drugih žensk. Moji koraki so bili hitri, drzni, plapolajoči.

Ob tri četrt na sedem je bil moj plašč zapet z dvema gumboma in gledal sem samo ženske, a brez izzivanja in ljubezni, prej z nejevoljo. Potrebna mi je bila samo ena ženska, vse druge bi bil lahko vrag vzel; te so me samo motile in s svojo navidezno podobnostjo z njo dajale mojim kretnjam negotovost in rezek nemir.

Pet minut pred sedmo mi je postalo vroče.

Dve minuti pred sedmo me je stresel mraz.

Točno ob sedmih sem se prepričal, da je ne bo.

Ob polih devetih je bila moja oseba najbednejše bitje na svetu. Plašč je bil zapet z vsemi gumbi, ovrtnik zavihan in čepica potisnjena na posineli nos; lasje na sencih, brki in obrvi so bili beli od ivja, zobje pa so na lahko šklepetali. Po drsajoči hoji in upognjenem hrbtu bi me utegnil kdo imeti še za dovolj trdnega starca, vračajočega se z gostovanja v ubožnico.

In vse to je napravila — ona! O, vrag... Ne, ni treba; morda je niso pustili, morda je bolna ali pa je umrla. Umrla — in jaz se hudujem.

II.

«Tam je danes tudi Evgenija Nikolajevna», mi je brez vsake zahrbtnosti misli rekel tovariš, dijak: on ni mogel vedeti, da sem čakal Evgenijo Nikolajevno na mrazu od sedmih do polih devetih.

«Res je!» sem globokomiselnost odvrnil, a v duši sem si dejal: o, vrag...

Tam — to je v večerni družbi pri Polozovih. Polozovi — to so ljudje, pri katerih nisem nikdar bil. A danes bom tam.

«Signori!» sem veselo zakričal. «Danes je božič; danes se vse veseli — veselijo se bomo tudi mi.»

«Kako pa?» je žalostno odvrnil eden.

«Kje pa?» je pripomnil drugi.

«Maskirali se bomo in šli po vrsti v vse večerne družbe», sem odločil jaz.

In ti, ti brezčutni ljudje so postali zares veseli. Kričali so, skakali in peli. Zahvaljevali so se mi in šteli, koliko denarja imajo. Čez pol ure pa smo zbirali po mestu vse osamljene dijake, in ko se nas je nabralo deset skakajočih vragov, smo šli v brivnico, ki je ob enem izposojevala kostume, in jo napolnili z mrazom, mladostjo in smehom.

Jaz sem potreboval nekaj mračnega, lepega, z odtenkom elegantne otožnosti in sem zahteval:

«Dajte mi kostum španskega dvorjana!»

Menda je bil to zelo dolg dvorjan, ker sem v njegovi obleki docela izginil in sem se čutil popolnoma osamljen, kakor da sem v obširni dvorani brez ljudi. Slek sem kostum in zahteval kaj drugega.

«Ali nečete klovna? Pisanega z zvončki.

«Klovna!» sem zaničljivo kriknil.

«No, bandita. Tak klobuk in meč.»

Meč! — to ustreza mojim namenom. Žal pa je bil bandit, čigar obleko so mi dali, komaj že polnoleten. Najverjetneje je, da je bil to pokvarjen osemletni deček. Njegov klobuček ni pokril mojega tilnika in iz žametastih hlač so me morali potegniti kakor iz pasti. Sluga ni bil primeren — bil je vest marogast kakor tiger. Menih je bil preluknjan.

«Kaj je s teboj? Pozno je žel!» so me priganjali tovariši, ki so se bili že oblekli. Ostal je še en sam kostum, kostum imenitnega Kitajca.

«Dajte mi Kitajca!» sem mahnil z roko, in dali so mi Kitajca. Vrag vedi, kaj je bilo to! O kostumu samem sploh ne govorim. Z molkom preidem tiste bedaste barvaste čevlje, ki so mi bili premajhni in sem jih mogel le do polovice obuti, v svojem ostalem najbistvenejšem delu pa so tičali na obeh straneh noge v podobi dveh nerazumljivih pridakov. Molčim tudi o rožnobarvni cunji, ki je pokrivala mojo glavo v obliki lasulje in bila privezana z nitkami k uhljem, da so štrleli v stran kakor pri netopirju.

In maska!

Ta je bila, če se smem tako izraziti, abstraktna fiziognomija. Imela je nos, oči in usta, vse to je bilo pravilno in je stalo na svojem mestu, a na njej ni bilo nič človeškega. Človek tudi v grobu ne more biti tako miren. Izražala ni ne žalosti ne veselja ne začudenja — prav ničesar ni izražala. Gledala te je naravnost in mirno — in držal te je neodoljiv smeh. Moji tovariši so se od smeha valjali po divanih, padali brez moči na stole in mahali z rokami. «To bo najizvirnejša maska», so govorili. Jaz sem se skoraj jokal, ko pa sem se pogledal v ogledalo, je tudi mene jel lomiti smeh. Da, to bo najizvirnejša maska.

«V nobenem primeru ne snemajmo mask», so si prigovarjali tovariši po cesti. «Dajmo si besedo!»

«Damo! Damo!»

III.

Res je, bila je to najizvirnejša maska. Za menoj so hodili v celih gruclah, me vrteli, suvali, ščipali — in ko sem se izmučen z gnevom obrnil k preganjalcem, jih je zgrabil neudržljiv smeh. Ves čas me je obkrožala in davila toča smeha in se pomikala z menoj vred, jaz pa se nisem mogel iztrgati iz tega obroča brezumnega veselja. Včasih se je polastilo tudi mene: kričal sem, pel, plesal in ves svet se je kakor pijan vrtel v mojih očeh. In kako daleč je bil od mene, ta svet! In kako sam sem bil pod to krinko!

Končno so me pustili v miru. Z gnevom in strahom, z zlobo in nežnostjo sem jo pogledal in rekel:

«To sem jaz.»

Goste veke so se počasi in z začudenjem dvignile, cel snop črnih žarkov je brizgnil vame — in smeh, zvoneč, vesel, kakor jesensko sonce svetel smeh mi je odgovoril.

«Da, to sem jaz. To sem jaz!» sem zatrjeval in se smehljal. «Zakaj niste danes prišli?»

Ona pa se je smejala. Veselo se je smejala.

«Tako sem se izmučil. Srce se mi je tako razbolelo, sem proseč zahteval odgovora.

Ona pa se je smejala. Črni blesk njenih oči je bil ugasnil, smeh pa je vedno svetleje vzplapolaval. To je bilo sonce, a žgoče, neprizanašajoče, kruto sonce.

«Kaj je z vami?»

«To ste vi?» je izpregovorila premagujoč se. «Kako ste... smešni!» Rame so se mi povesele, glava mi je klonila in v moji pozi je bilo strašno mnogo obupa.

In medtem ko je ona s pojemačo veselostjo nasmeška na obličju gledala na mlade, vesele parčke, idoče mimo naju, sem jaz govoril:

«Sram vas bodi, da se smejete. Morda za mojo smešno krinko ne čutite živega, trpečega obličja — saj sem si jo nateknil le zaradi tega, da bi vas videl. Dali ste mi upanje na svojo ljubezen, pa mi ga tako hitro, tako kruto jemljete. Zakaj niste prišli?»

Hitro, z oporekajočim izrazom na ljubkih, smehljajočih se ustih se je obrnila k meni — in premagal jo je krut smeh. Loveč sapo, skoraj jokajoč, zakrivajoč si obraz s čipkastim, dišečim robcem, je mukoma izpregovorila:

«Poglejte sel Zadaj v ogledalo... O, kakšni stel!»

Namrščil sem obrvi, stisnil zobe od bolečine in z mrzlim obrazom, iz katerega je bila izginila vsa kri, sem pogledal v ogledalo — vame je zrlo idiotsko mirno, neomajno ravnodušno, nečloveško nepremično obličje. In... zasmejal sem se. In s še neohlajenim smehom, a že z drgetom naraščajočega srda in v brezumnem obupu sem izpregovoril, skoraj zakričal:

«Ne smete se smejati!»

In ko je utihnila, sem govoril dalje s šepetajočim glasom o svoji ljubezni. Nikdar še nisem govoril tako dobro, ker še nikdar nisem tako silno ljubil. O mukah pričakovanja, o strupenih solzah brezumne ljubosumnosti in žalosti, o svoji duši, kjer je bila sama ljubezen, sem govoril. In videl sem, kako so se ji povsile veke in vrgle gosto senco na pobledele lica. In videl sem, kako je skozi njih medlo belino zaplapolal ogenj z rdečim odsevom in kako je vse njeno prožno telo

brez volje klonilo k meni. Bila je oblečena kakor boginja noči in, vsa zagonetna, pokrita kakor z meglo s črnimi čipkami, da je bila, blesteč v briljantih zvezd, krasna kakor pozabljen sen daljnega detinstva. Govoril sem — in solze so mi kipele iz oči, srce pa je bilo v radosti. In videl, videl sem nazadnje, kako je ljubeč nasmešek odprl njena usta in so veke zadrgetale in se dvignile. Počasi, boječe, z neskončnim zapanjem je obrnila glavico k meni in...

Takega smeha še nisem slišal!

«Ne, ne, ne morem...» je skoraj stokala, vrgla glavo nazaj in iznova bruhnila v zvonečo kaskado smeha.

O, če bi mi bili vsaj za minuto dali človeški obraz! Grizel sem si ustnice, solze so tekale po mojem razgretem obrazu, a ona idiotska fiziognomija, v kateri je bilo vse pravilno, nos, oči in ustnice, je zrlo z ravnodušjem, ki je bilo v svoji ogabnosti strašno. In ko sem bil, šepajoč na svojih pisanih nogah, odšel, mi je zvonki smeh še dolgo zvenel v ušesih: kakor da je iz ogromne višine padal srebrn curek vode in se z veselim petjem razbijal ob trdi skali.

IV.

Razpršili smo se po vsej speči ulici, moteč nočno tišino z močnimi, veselimi glasovi, pa šli domov, in tovariš mi je dejal:

«Imel si velikanski uspeh. Še nikdar nisem videl, da bi se bili tako smejali... Stoj, kaj delaš? Zakaj trgaš krinko? Fantje, znorel je! Poglejte, svoj kostum trga! Joče!»

Prevel I. T.

Ubogi črvi

Neki profesor zoologije v Göttingenu je zmeraj izpraševal učence o črvih. Zato so se vsi najbolje pripravili v tej panogi, drugega pa skoraj nič niso znali.

Neki dan se je spet javila kopica učencev, ki so bili vsi izvrstno pripravljeni o črvih. Prvi trije so izkušnjo zelo dobro prestali. Četrtega pa je profesor proti svoji navadi vprašal:

«Kaj pa veste o mehkužcih?»

Tišina in strmenje povsod. Učenec, ki je bil vprašan, ni o njih nič vedel in se je nemirno premikal po stolu.

Naposled pa mu je le prišlo navdahnjenje in je začel:

«Mehkužci so vrsta živali, ki jim je dal to ime prirodoslovec Cuvier. Pred njim so jih šteli med črve. Črve delimo v šest razredov. Nitaste črve, ploščate črve...» In potem je sprožil svoje zatvornice in začel na široko pripovedovati o črvih.

Izkušnjo je napravil z odliko.

Toda profesor je imel takrat svoj posebni dan in je tudi pri naslednjem učencu pozabil na črve. Nepričakovano mu je rekel, naj mu popiše slona.

Fant je mislil, da se bo izmazal tako kakor njegov prednik z mehkužci. Začel je:

«Slona prištevamo k sesalcem. Slon ima velik rilec. Ta rilec je podoben črvu. Črve delimo v šest razredov. Nitaste črve, ploščate črve...»

Toda profesorju je bila ta le predebela in mladi prebrisanec je padel.

V gostilni.

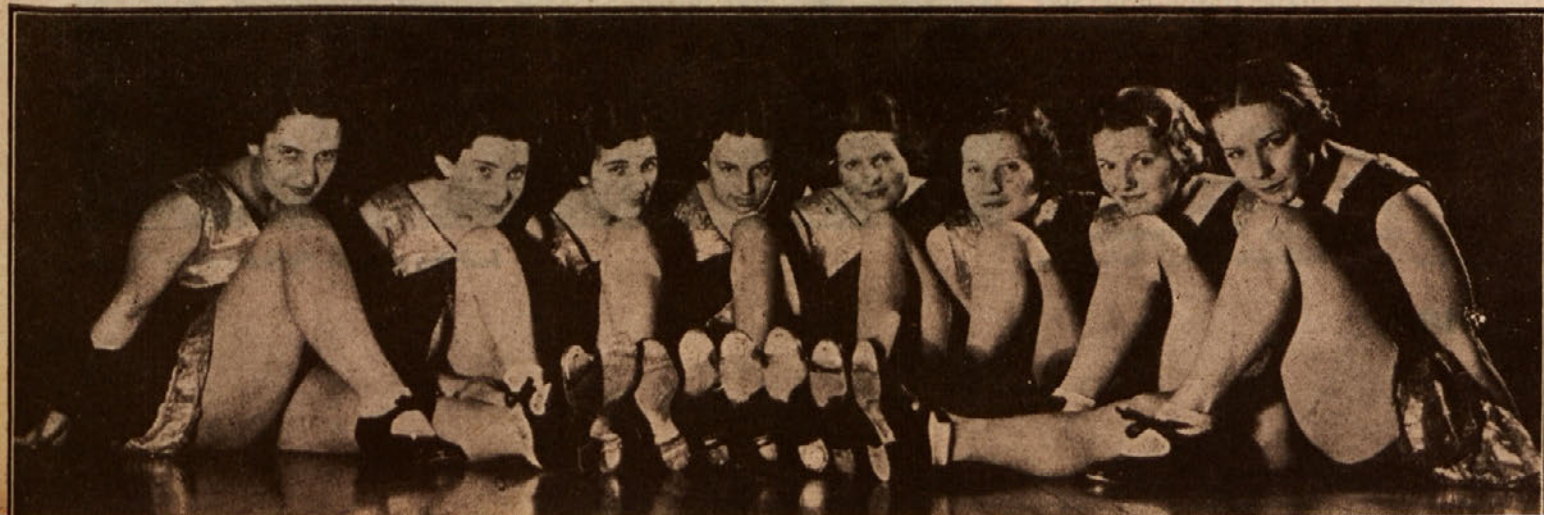
Smrček pride prvič v neko gostilno in reče:

«Natakar, žejen sem.»

Natakar se prikloni, gre in mu čez nekaj časa prinese kozarec vode.

Gospod Smrček pa se razhudi:

«Slišite! Nisem vam rekel, da sem umazan, ampak da sem žejen!»



INDIJSKI PARIJE

Dandanes pogosto čitamo o indijskih parijih, to je o najnižjem sloju indijskega naroda. Veliki indijski borec za neodvisnost Ghandi je bil že večkrat v ječi, kjer je izkušal z gladovanjem doseči večje pravice za svoje parije. Te pravice izkuša izsiliti zlasti od indijskih višjih družabnih razredov in hoče k temu prisiliti tudi Anglijo kot gospodarico Indije. Zdaj je Ghandi menda že četrtič v ječi. Seveda so njegovi cilji tudi še drugi, vendar nas bo ob tem gotovo zanimal sedanji položaj ljudi, za katere Ghandi žrtvuje svoje življenje.

Šestdeset milijonov ubogih, izvrženih ljudskih bitij, parijev, živi v Vzhodni Indiji, v deželi tisočletne kulture, brez vsakršnih najosnovnejših pravic. To se nam vidi skoraj neverjetno, vendar je to resnično dejstvo, ki dokazuje, s kako strašnim konservatizmom (nazadnjaštvom) in s kakšnimi težkimi ovirami se mora često boriti napredek. Ghandi je svojo zadnjo gladovno stavko, ki je trajala tri tedne, nedavno končal, gladoval pa je z edinim namenom, da pripravi svoje sorojake vsaj k nekaterim popustitvam v korist najnižje kaste parijev. S prejšnjimi stavkami je nekaj že dosegel.

Nedavno je izšla knjiga indijske posateljice Katarine Mayo, ki govori in razpravlja o tej «kasti izvrženih». Nastanek te kaste spada še v tiste davne čase, ko so v Indijo vdrl Arijci in so pokorili domače Dravide. Osvojevalci so utrdili brahmanski sistem in začeli sami vladati na račun zaslužjenega ljudstva. To ljudstvo je vedno tvorilo najnižji razred, stalo je izven vseh ostalih višjih družabnih kast, ki ga doslej niso imele za vrednega navadnega človeškega obstoja. Šestdeset mi-

lijonov parijev je zaposlenih z najbolj sirovim, najtežjim in najzoprnejšim delom. Višja kasta brahmanov skrbno pazi na to, da se pariji obdržijo v suženstvu in pokornosti. Ti ljudje ne smejo stanovati po mestih in vaseh in ne smejo stopiti v nobeno trgovino. Če se katerega dotakne pripadnik višjega sloja, se mora takoj očistiti in opraviti predpisane očiščevalne obrede. Že sama senca kaknega parijskega, ki pade na kakšno življenjsko potrebščino, zlasti na živila, napravi tisto stvar neuporabno ali neužitno. Noben brahmanski svečenik ne sme pomagati pariji. Parije ne smejo čitati nobenih posvetnih knjig, šolska izobrazba jim ni dovoljena. Niti vode ne smejo zajemati iz javnih studencev, ne stopiti v gostilno niti v sodnijsko poslopje niti v bolnico. Nekaterim parijem je celo prepovedano, da bi se prehranjevali in vzdrževali z delom, tako da jim ne kaže drugega ko beračiti. Ti nesrečneži se skrivajo v jarkih ob cestah, da bi njih senca ali njih glas ne «onečastil» ali «umazal» pešca iz boljšega razreda. Parijem na Malabarskih otokih je celo prepovedano graditi koče, zaradi tega živijo v nekakšnih gnezdih, spletenih iz vejevja. Samo ob sebi je umevno, da sta umrljivost in propadanje tega siromašnega razreda velika, in prav tako si lahko mislimo, da izvira iz njega tudi največji odstotek zločincev in prostitutk. Angleži si že leta in leta prizadevajo, da bi odpravili vsaj najhujše predpise in določbe družabnih razlik indijskega ljudstva, vendar jim ovira to prizadevanje hudi odpor imovitih indijskih slojev. Res je pa tudi, da si Angleži v privilegije razredov, na katerih kolikor toliko sloni njih gospodstvo nad Indijo, ne upajo preveč drezati, da ne vzbude hude krvi in ne razdražijo tega sršenovega gnezda ondotnih privilegirancev proti samim sebi.

(Cv. K.)

Neznan kotic Slovanstva

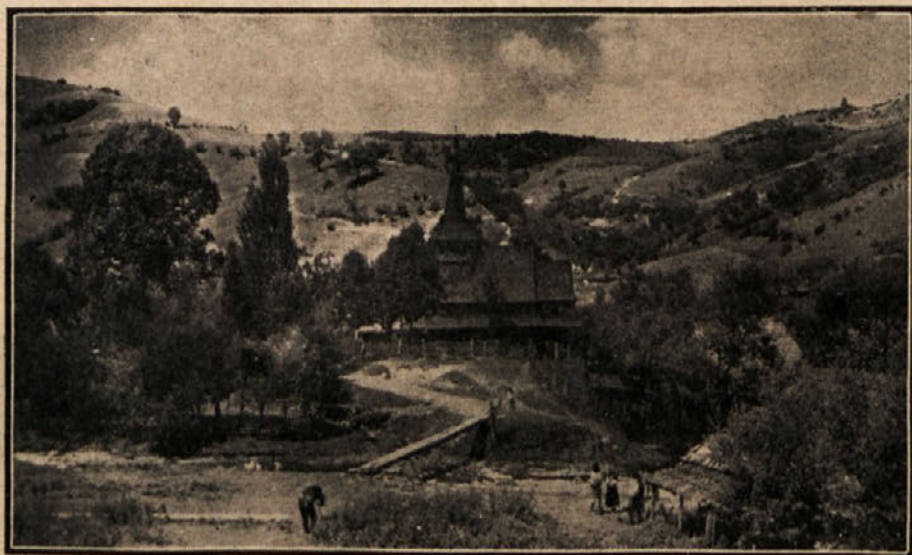
Slovanski narod je velik, a dežele, v katerih prebiva, zavzemajo večji del evropskega kontinenta. Zaradi te razširjenosti in številnosti, ki sta šele zadnji čas dobili svoj vidni izraz, dandanes svet tudi upošteva slovanstvo kot bistven faktor nove kulture. Vzlic temu pa so nekateri slovanski kraji malo znani ali pa že napol pozabljeni. Tako je z lužiskimi Srbi, podkarpatskimi Rusi in še z nekaterimi manjšimi slovanskimi vejami.

Danes nas zanima Podkarpatska Rusija, ker se je o njej pri nas še malo pisalo in marsikdo celo ne ve, kje je ta dežela.

Veliko jih je, ki mislijo, da je Podkarpatska Rusija nekje ob meji sedanje Sovjetske Rusije, drugi spet mislijo, da je soseda Poljske, v resnici je pa del Češkoslovaške republike in se razteza proti vzhodu. Do konca svetovne vojne je bila ta slovanska dežela pod madžarskim izesom kakor še več drugih. Po svetovni vojni so prebivalci te pokrajine po svojem narodnem svetu prosili, da bi prišla Podkarpatska Rusija pod češkoslovaško državo s

posebnim guvernerjem in s svojo posebno skupščino. Dve leti kasneje je ves narod Podkarpatske Rusije želel, da pride v sestav Češkoslovaške republike z istimi pravicami, kakrš-

ne imajo Čehi in Slovaki. Tako je dandanes Podkarpatska Rusija sestavni del Češkoslovaške republike. Njeno ozemlje obsega 12.000 km² in ima 720.000 prebivalcev, po večini



Idilična slika iz Podkarpatske Rusije.

Rusov, tako imenovanih Rusinov. Razen Rusinov žive v Podkarpatski Rusiji še Madžari in Židi. Glavno mesto Podkarpatske Rusije je Užhorod, ki ima 26.000 prebivalcev, drugo največje mesto pa je Mukačevo, ki ima tudi blizu toliko prebivalcev.

Do pred nekaj leti so bili prebivalci Podkarpatske Rusije zelo nazadnjaški narod. Imajo sicer vse slovanske lastnosti, so pošteni in dobrodušni, toda pod vplivom madžarske politike so v izobrazbi močno zaostali. Ne pretiravamo, če rečemo, da so bili Rusini skoraj napol divji. Nepismenost, alkoholizem in razne bolezni so vladale v tej deželi, a madžarska vlada ni niti z mezinem genila, da bi se položaj tega naroda izboljšal. Osnovnih šol je bilo le



Poletna idila na ciganskih kolih.



Lesena cerkev.

malo, in še te so bile samo madžarske, a ker Rusini ne znajo madžarsko, svojih otrok sploh niso pošiljali v šolo. Tako več ko 80 % prebivalcev ni znalo ne čitati ne pisati.

Obupen je bil položaj Rusinov do pred kakšnimi 20 leti. Kdor je tisti čas potoval po Podkarpatski Rusiji, je občudoval prirodno lepoto te dežele, a hkrati se je moral tudi zgražati nad žalostnim življenjem Rusinov. Zdravstveno stanje je bilo tako slabo, da je bila umrljivost otrok strašno velika, izmed sto rojenčkov jih je pomrlo devetdeset že do svojega desetega leta, starejše pa so pobirale razne kužne bolezni. V takšnem položaju so podkarpatski Rusi, ki so bili nekoč skoraj edini prebivalci teh krajev, počasi izumirali in prepuščali prostor polnokrvnim Madžarom. Ali na srečo je napočila tudi zanje nova doba. Kakor smo rekli, so prišli oni po svetovni vojni v sestav Češkoslovaške republike in odtlej se pričanja zanje čisto novo življenje.

V razmeroma kratkem času so se naučili do malega vsi Rusini pisati in čitati. Po vseh vaseh so otvorene moderne higienske šole in ambulantne postaje češkoslovaškega Rdečega križa, ki vzajemno delujejo za pro-

sveto Rusinov. Mimo tega je veliko število gospodarskih zadrug in kulturnih ustanov pripomoglo, da se je gospodarski položaj Rusinov silno popravil, tako da jih zdaj že prištevamo k bogatejšim narodom. Namesto nekdanjih zamazanih in nezdravih koč vidimo zdaj tam lepa bela, čista poslopja s higienskimi dvorišči, a namesto nekdanjih bledih, mršavih in napol pijanih mladeničev vidimo ondi danes ta dan zdravo in trezno mladino, ki se veselo ravna na delo in opravlja kmetiška dela z modernimi gospodarskimi pomočki. Res je sicer, da naletimo v tej prerojeni deželi Rusinov ponekod še vedno na bedo in siromaštvo. A to so po večini ciganski šatorji in kočice kakšnih nesrečnikov, ki so se vdali prosjačenju in alkoholu.

Sicer je pa Podkarpatska Rusija bogata dežela. Zaradi Karpatov, polnih prelepih gora, pod katerimi leži, privablja ta dežela turiste in folkloriste, ker imajo Rusini zelo zanimive običaje in izvirno narodno nošo.

—r—



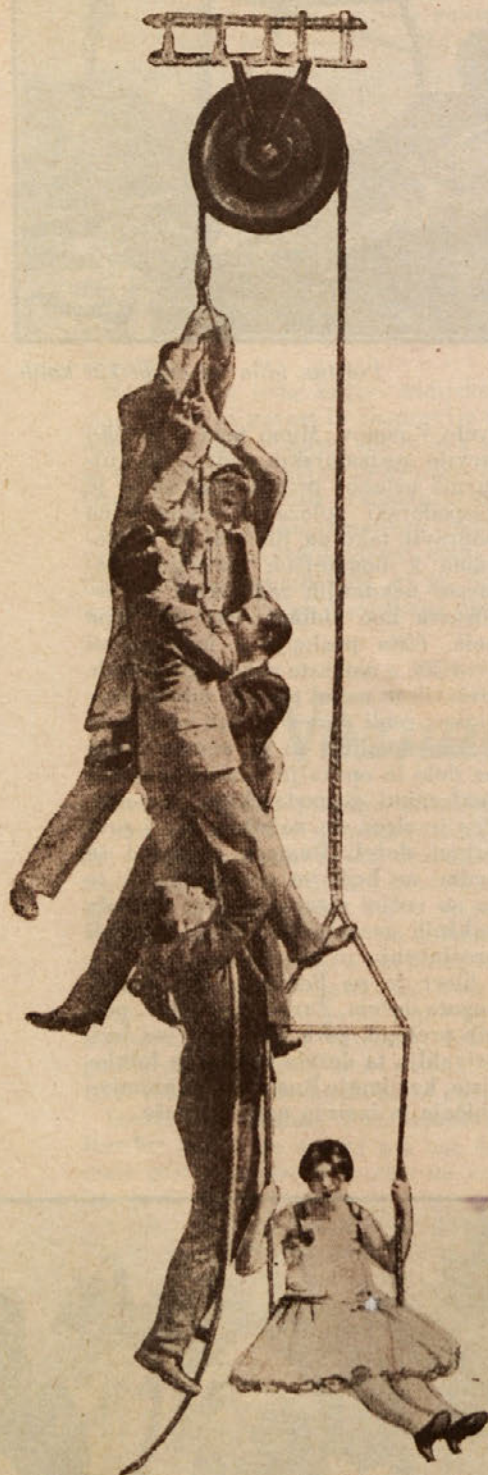
Rusinski pastirji pri predjužniku.



Rusinski tipi iz okolice Mukačeva.

Ženska je močnejša od moškega

Povsod na svetu imajo po navadi žensko za fizično precej slabšo od moškega, in to celo tedaj, če je ročna delavka ali pa poljedelka. Seveda so tudi izjeme, ki so pa redke. Saj vemo, da se je že marsikje žena skopala

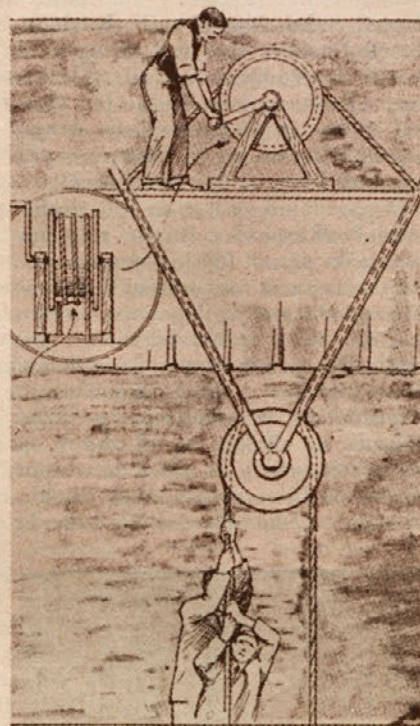


V varietejih in cirkusih vidi občinstvo večkrat prizor, ki ga kaže ta slika. Tu se vidi, da je mlado dekle težje od petorice moških.

nad svojega moža in ga naklestila, da se je revež sam sebi smilil. Ali to še ni dokaz, da se ženska moč lahko kosa z moško. Ta ali oni bi nam utegnili ugovarjati, češ da je vendarle dosti takšnih žensk, zlasti po varietejih in raznih cirkusih. To je res, in prav o teh močnih ženskah hočemo izpregovoriti nekaj besed.

Morda je katera izmed čitateljic že videla kdaj v kakšnem cirkusu ali varietetu, kako mlado dekle sedi v trapezu in s svojo težo vzdigne po pet, šest moških, ki se krepko drže z rokami za drugi konec vrvi. Ta prizor deluje na gledalce silno sugestivno. Vsakdo se začuden vprašuje, kako je mogoče, da potegne dekle s svojo težo celo skupino moških, in marsikdo je celo prepričan, da je ona res tako težka in tako močna. V resnici je pa to čisto navaden trik, ki se napravi s pomočjo posebnega mehanizma. Moški, ki jih mala artistka vzdigne, ne vise namreč na isti vrvi, na kateri ona mirno sedi, tudi ne gre ta vrv zgoraj čez škripec, kakor bi se človeku zdelo, ampak tečeta obe vrvi samo vstric škripca, potem pa gresta vsaka skozi svojo posebno cev, ki drži škripec, do dvigala, ki ga nekdo vrti. Kadar se potemtakem vrv z deklico spušča, se mora druga vrv s petorico moških dvigati.

Tega trika seveda ne more napraviti vsaka ženska, ker je, kakor vidimo, potrebna v ta namen posebna priprava. Vendar je vse polno različnih drugih trenutkov in ugodnih situacij, v katerih ženska lahko pokaže,



Ta slika kaže, da tiči ta trik v škripcu, ob katerem gre vrv.

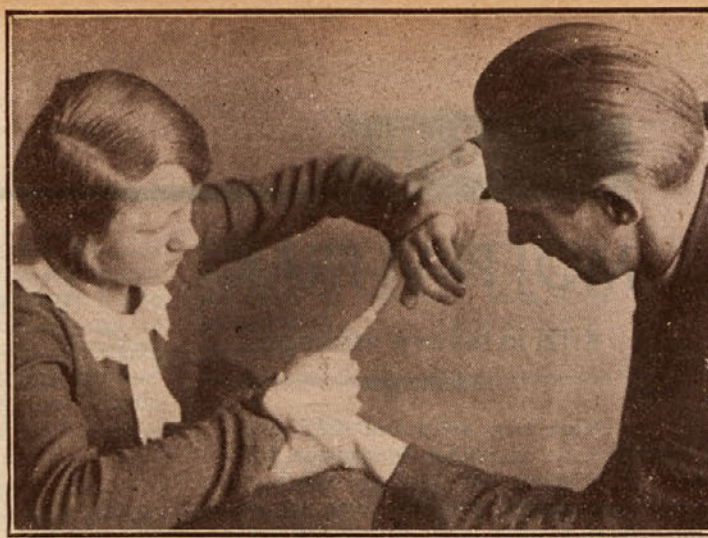
da je močnejša od moškega. Sicer so vse to samo nekakšni triki, zakaj vse, kar se pri njih izvaja, se dela neposredno z rokami ali pa s celim telesom, zaradi česar dobi gledalec impresijo resnične moči. Eden najbolj znanih trikov je ta, da moški krepko stisne obe pesti in ju tišči drugo ob drugo, v trdni veri, da ju nihče ne bo mogel premakniti. Toda treba ni nič drugega kakor da ženska samo en-



Če se ženska upre z rokami v zid, je tudi več oseb ne more pritisniti ob zid.



Ta slika tudi kaže »žensko moč«. Če tišči ženska roko na glavi, mora napeti moški precej moči, da ji jo dvigne z glave.



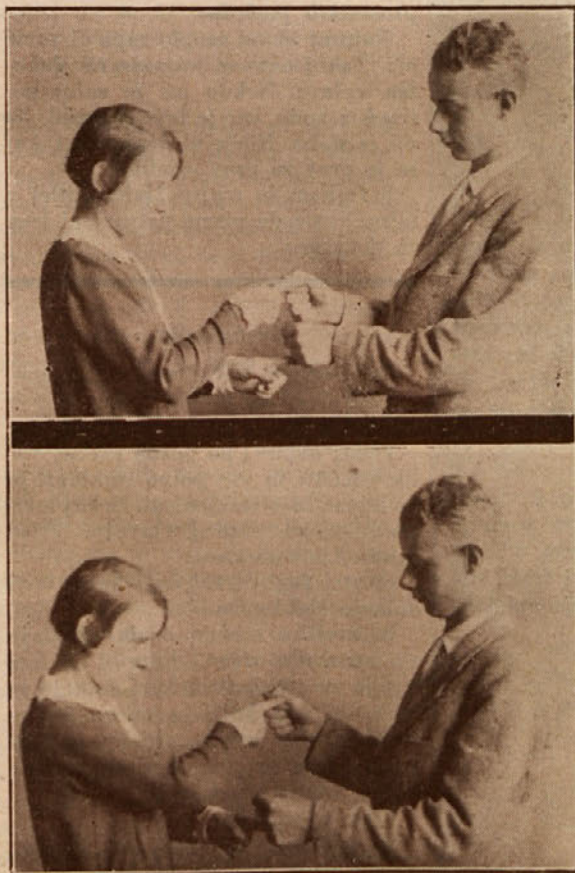
Ta slika kaže, da je ženska lahko močnejša od moškega. Če ona tako stakne oba kazalca, mora uporabiti moški precej moči, da ju loči.

krat udari s kazalcema z vsakim ob eno pest in v drugo smer, in pesti odletita vsaka na svojo stran. Ta poizkus vsakdo lahko napravi. Če hoče ženska pokazati svojo moč, naj krepko stakne svoja dva kazalca in povabi moškega, naj ju poizkuša ločiti, če more. Moški bo pri tem poizkusu kar osupnil, zakaj napeti bo moral precej moči, če bo hotel ločiti ta dva nežna prsta. Mimo tega je še več drugih načinov, s katerimi bo ženska lahko kratkočasila družbo in hkrati pokazala svojo »žensko moč«. Tako na primer ženska lahko vzdigne mo-

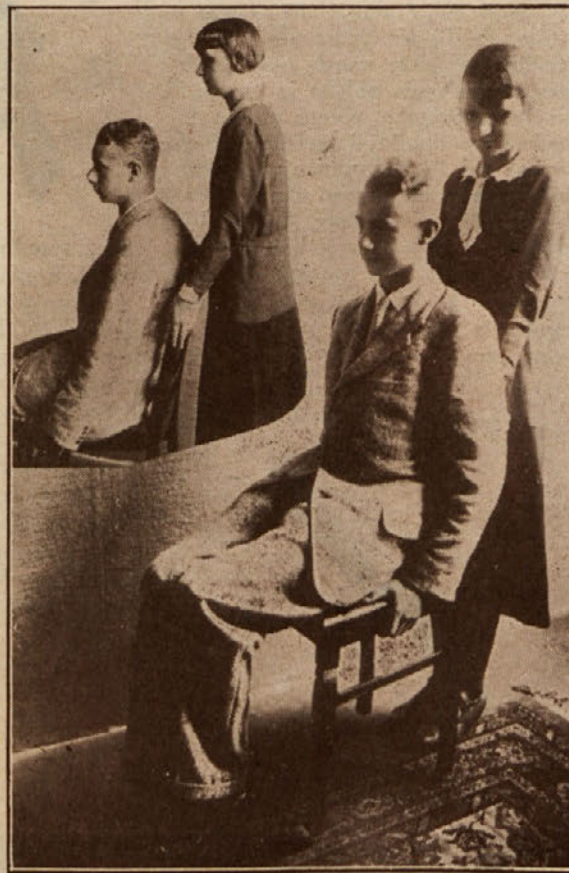
škega s stolom vred, na katerem sedi. Seveda ni to drugega ko gol trik. Ženski se je treba samo poprej o pravem času in skrivaj zmeniti s katerim moškim iz družbe, da se on tako, da tega nihče ne opazi, sam pomaga vzdigniti v trenutku, ko bo ona jela vzdigati stol. Ta trik je precej naiven, vendar napravi na nevednega gledalca lahko velik vtisk. Ženska tudi lahko brez skrbi reče komu izmed moških, da ji ne more vzdigniti roke, ki jo bo držala na svoji glavi. Res je, da bo moškemu, če uporabi

kolikaj moči, uspelo, da ji dvigne roko z glave, vendar bo videl, da je za to treba precej moči. Prav tako lahko reče ženska izzivalno vsej družbi: »Če se uprem z rokami v zid, me lahko vsi skupaj potiskate, in jaz ne popustim.« To se sicer malo čudno sliši, toda če se poizkusi, bo družba strmela, kako močna je ona.

Kakor vidite, so to zgolj triki, ki jih napravimo s svojim telesom in ki imajo v sebi določne fizične principe. Ti principi, ki jih marsikdo ne pozna, naredijo te trike prav kratkočasne.



Če moški, pa bodi še tako močan, stisne pesti in ju tišči krepko drugo ob drugo, lahko najnežnejša deklica z zamahom svojih kazalcev loči obe pesti.

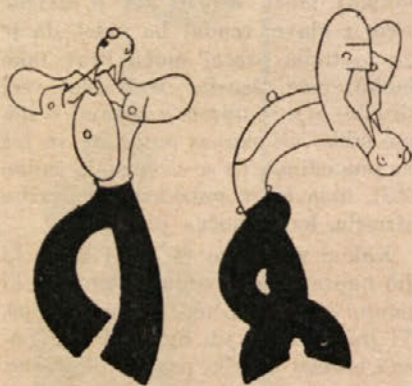


Ta slika kaže, da ženska lahko vzdigne vsakega moškega s stolom vred, ali samo tedaj, če on pozna trik, ki je potreben za to.

MOJ PRVI FRAK

Križi in težave vsakega moškega

Dolgo sem se upiral želji svoje žene, da si vendar že omislim frak. Svoj debut sem imel na večerji pri Somrakovih. Obljubila sva, da prideva k njim ob osmih zvečer, zato sem se začel napravljati že ob dveh. Če hoče človek obleči srajco za frak hkrati z ovratnikom, mora imeti nekoga, da mu pomaga in da ga na vsako toliko časa okrepča z vinom.



Nu, moji ženi Filomeli niti na mar ni prišlo, da bi mi pomagala. Ona je mislila, da je že storila svojo dolžnost, če je vzela obleko iz omare in mi jo pripravila, potem pa da me gleda z vzpodbudnim pogledom. Sedla je na stol in z zanimanjem opazovala mojo borbo z ovratnikom. Ovratnik je bil zadosti dolg, da je objel vrat, samo čisto malo je bilo še treba.

Prva runda je trajala natanko 27 minut, ko sem ovratnik tako nategnili, da sem izgubil ravnovesje. V drugi rundi sem bil zmagovalec.



Uspelo mi je, da sem spravil en konec ovratnika čez prednji gumb. Potem sem pa, dasi sem že omagoval, navdušeno zaklical: «Pridi, Filomela, in pomagaj mi!» Filomela je zgrabila še nezapeti konec ovratnika, narkar sva začela igrati neko neznano opereto: «Človek, ki se pretrga na



dvoje.» «Rrruk!» je zavpila in še enkrat «Rrruk!» Potem je pa zapela: «Volga, Volga...», in ta pesem se je imenitno prilegala njenemu delu in ritmu. Ko je navsezadnje spravila gumbnico in prednji del ovratnika vkup, je izginil gumb z bojišča.

Ko sila ni pomagala, sem rekel ženi z dozdevnim mirom: «Ne bo in ne bo mogoče zapeti gumba. Naj pa ostane, kakor je!» Vteknili sem roke v žep, hodil po sobi gori in doli in žvižgal. «Ali mi je treba zapeti ovratnik? Mar se moram v vsem ravnati po drugih ljudeh? Nikakor, jaz sem za politiko odprtih ovratnikov!» Govoril sem tiho, potlej sem pa kar čvrsto zgrabil za konec ovratnika in porinil

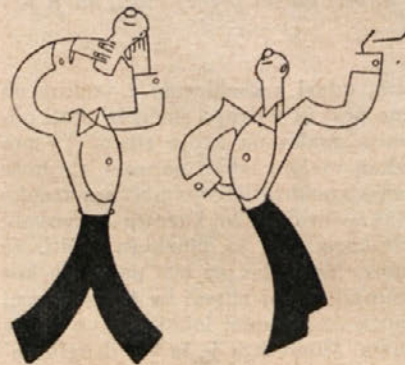


skozi gumbnico gumb, ko je najmanj slutil. S tem je bilo končano najtežje delo. Zavezovanje zavratnice ni trajalo več tako dolgo, samo poldrugo uro. Ne vem, zakaj je bela zavratnica temperamentnejša od črne, ali tako je! Ona se začne kujati, če jo toliko časa mečkamo, da že potemni na obeh koncih.

Bilo je že kesno in žena je z nestrpnimi koraki hodila po prednji sobi gori in doli. Tako sem opustil borbo, smuknil v svoj novi frak, katera repa sta mi med hojo opletala



po nogah. Pokazal sem se svoji ženi. «In na to sem morala tako dolgo čakati!» je srdito vzkliknila. «Morda je pa pri Somrakovih nastal kratek stik kakor zadnjič in bomo jedli ob svečah...» sem se tolažil. Ali ko sva prišla tja, sva videla, da nisva prišla v pomrak. Ko sem sedel, se mi je zgodilo nekaj, kar nisem pričakoval. Začutil sem sunek ob prsi, potem oster, prasketajoč šust. Moj poskrobljeni predsrajčnik mi je odskočil pred oči. A to še ni bilo dovolj. Zaslišal se



je močan hrest, gumba sta odletela iz srajce v zrak, obe srajčni polovici sta zarezali in sta tako zevali pred gosti, da so bile moje prsi središče prostaških pogledov.

Najprej so vsi osuplo zapičili vame oči. Takoj nato se je razlegnil slaboten aplavz. Nekdo me je začel polivati z vodo, ker je bržčas mislil, da mi je slabo. Nihče ni prav vedel, kaj se je prav za prav zgodilo.

S frakom in srajco živim odtlej v miru. Vemo, da nismo ustvarjeni drug za drugega.

Iz Amerike.

Na glavnem kolodvoru v Chicagu. Vlak čaka na odhod. Samo še dve minuti je časa.

Tedaj pridrvi na peron precej velik voziček in vse polno steklenic je na njem. In v steklenicah nekaj temnorumenega, skoraj rjavega. Mlad fantin kliče ob vozu:

«Mrzel čaj! Mrzel čaj! Samo štiri dolarje steklenica.»

In mežika z očmi, kadar gledajo vsi stražniki stran. Potniki se kar trgajo za steklenice. Štiri dolarje ni malo in kaj boljšega mora biti v steklenicah. Seveda whisky, in fant ga prodaja za čaj, ker je whisky prepovedano prodajati.

Vlak se odpelje.

Še zmeraj stoji fant na peronu, toda njegov voziček je prazen.

Zadovoljno si mane roke.

V vlaku pa kolnejo potniki.

V steklenicah je bil namreč res mrzel čaj.

Nenavadne živali



Neznana žival, ki jo je odkril angleški profesor Clarck. Nekateri učenjaki mislijo, da je to poslednji potomec neke vrste živali, ki so živele na zemlji pred mnogimi milijoni let.

Naša zemlja še dolgo ni natanko preiskana. Zlasti njenega živalstva in rastlinstva niti znanost ne pozna dovolj dobro. Kolikokrat beremo, da so v tej ali oni deželi odkrili kakšno novo, čudno žival, da o odkritju novih rastlin sploh ne govorimo. Tako je nedavno odkril angleški učenjak profesor Clark na otoku Borneu čudno žival, ki jo kaže naša slika. Imenoval jo je «tarsif», toda strokovnjaki še zdaj ne vedo, h kateri živalski vrsti naj bi jo prišteli. Podobna je miši, morda pa še bolj opici. Zato se je vnel v znanstvenem svetu hud spor. Nekateri prirodoslovci trdijo, da je to res posebna vrsta opic, drugi pa hočejo dokazati, da je zadnji ostanek kakšne predpotopne, drugod že davno izumrle živalske vrste. Saj je znano, da je pred milijoni let živel na naši zemlji več vrst živali, ki so bile tej podobne, le da so bile neprimerno večje. In te živali so bile razširjene skoraj po vsem svetu in so njih okamenela okostja našli po najrazličnejših delih zemlje. Zanimivo pa je, da po ostankih lahko sklepamo, da so vse te živalske vrste morale v razmeroma zelo kratki dobi popolnoma izumreti, ker med največjimi izkopinami ne najdemo ni-

kjer več tudi sledov o njih. In zdaj se je iznenada prikazala ta drobna živalca in napravila zoologom toliko preglavic! Najbolj zanimivo pa je to, da je bila že pred Clarkom cela kopica znanstvenih odprav na Borneu, in nobena druga ni prej odkrila te živalce, ki je preživela že toliko zemeljskih razvojnih dob.

«Tarsif» je zlasti značilen po svojih srepnih očeh, ki delujejo na človeka čudno neprijetno. Velik je komaj za ped, obliko glave pa ima kakor mlad medvedek. Zelo spreten je v plezanju in je ves, razen po nogah, ki so kaj podobne opičjim, porasel z dlako. Le rep ima gol in ga spretno uporablja pri plezanju.

Bogve kako dolgo bo še trajal ta spor za ugotovitev pravega tarsifovega porekla in koliko novih živali bodo medtem učenjaki še odkrili. Saj se odpravljajo znanstvene ekspedicije mesec za mesecem po svetu. Nekatere raziskujejo pokrajine okoli obeh tečajev, ki so nam še skoraj čisto neznane, druge pa iščejo po pragozdovih Afrike in po azijskih otokih čudeže prirode, ki so človeštvu še neznani. In vse prinašajo s

svojih potovanj zanimiva odkritja in dajejo tistim znanstvenikom, ki so privezani na velemesta, obilo snovi za zanimive — in nezanimive — razprave.

Zveza narodov.

Nekdo potrebuje potni list.

— Ali ste francoski državljani?

— Sem, moja mati je bila Francozinja. V Nemčiji se je poročila z nekim Italijanom.

— Kje ste se rodili?

— Rodil sem se na neki španski ladji, ki je plula proti rtu Dobre nade. Moji starši so umrli v Braziliji, ko mi je bilo osem let. Takrat me je vzel za svojega neki Kitajec, s katerim sem odšel v Rusijo...

— Nehajte, nehaite, zakriči uradnik, vi ste torej: Zveza narodov.

Vzrok.

— Zakaj je pa vaša gospa prisegla, da ne pojde nikdar več na gore?»

— Zaradi odmeva! Tam namreč ne more imeti zadnje besede.

Če se ključ od vrat izgubi



Literarni drobiž

Svojo šestdesetletnico je slavil naš pesnik general Rudolf Maister-Vojanov.

Za člana Francoske akademije je bil namestu rajnega Painlevéja izvoljen matematik prof. Gaston Julia.

Da bi pomagala država našim gledališčem, ki so v hudi krizi, je od 1. aprila dalje obdavčila vstopnice za kinematografe v vseh mestih, kjer so gledališča, s tako zvanim «gledališkim dinarjem». Podobne davke so uvedli tudi že v nekaterih drugih državah.

Nemški pisatelji-emigranti so osnovali svoj poseben Pen-klub, kjer so se včlanili med drugimi Heinrich Mann, Emil Ludwig, Arnold Zweig, Ernst Toller, Bruno Frank in drugi.

Družbi «Jugosl. prosvetni film» v Beogradu in sofijska «Raketa» sta se združili, da začneta izdelovati domače govoreče filme in tako zaježita uvoz tujih filmov.

Ruska državna filmska zveza je sklenila filmati glavna dela domačih klasikov Dostojevskega, Ostrovskega in drugih.

Na Dunaju je umrla znamenita nemška karakterna igralka Hansi Niese, ki jo tudi pri nas poznamo iz njenih filmskih vlog.

ANEKDOTE

Twainova.

Mark Twain je bil eden najbolj znanih književnikov, ki so bili obenem tudi časnikarji.

Nekoč je urejeval rubriko «Vprašanja in odgovori» v enem izmed večjih newyorških listov. In zgodilo se je, da je dobil od nekega vneta čitatelja tole vprašanje:

«Zelo hvaležen bi vam bil, ko bi mi v svojem kottičku odgovorili, zakaj moja žena vselej zameži, kadar me poljubi.»

Odgovoril je: «Poglejte se enkrat v ogledalo.»

H. G. Wells in stražnik.

Slavni angleški romanopisec H. G. Wells je nekaj časa urejeval list «The New Review». Vsak dan so prihajali k njemu nadobudni književniki in mu prinašali svoje pesmi in povesti.

Neki večer je zapustil Wells na smrt utrujen svojo uredniško sobo in šel v sosedno, kjer je stanoval, da bi se odpočil. Preden pa je legel, je naročil služkinji:

«Ko bi me kdo iskal, mu recite, da me do opoldne ne bo doma. Današnji naval me je skoraj ubil!» — Tisti dan je namreč Wells sprejel okoli sto mladih literatov in je moral vse njih proizvode zmetati v koš.

Komaj pa je Wells zadremal, že je prihitela služkinja vsa preplašena v njegovo sobo in mu rekla:

«Pred vrati stoji stražnik in hoče priti do vas.»

«Stražnik?» se je začudil Wells. «Saj nisem ničesar storil, da bi me morala policija zdaj ponoči iskati! No, pa naj pride.»

Ko je stražnik stopil v sobo, ga je z nasmehom vprašal:

«Ali ste vi gospod Wells, urednik lista «The New Review»?»

«Da, jaz sem... Kaj se je pa zgodilo?»

«O, nič — samo pesem vam prinašam, ki sem jo sestavil v službi. Ponoči imam službo, podnevi pa splm, zato prihajam šele zdaj k vam.»

Da boš vedel

Kako zmanjšaš pritisk krvi.

Naraščanje krvnega pritiska je neke vrste stalno zastrupljanje. Za zdravljenje te bolezni priporočajo zdravniki posebno zdravljenje z rastlinsko hrano. Celo mleko in jajca prepovedujejo takim bolnikom. Dovoljeno je uživanje sadja, zelenjave, kruha, krompirja, gob, močnatih jedi brez mleka in jajc, sadnih sokov, sadja, kompota, olja, medu, solate, kave, čaja, kakava, čokolade in sladkorja.

Da se obvaruješ gub.

Tudi za moške so začeli dajati Američani recepte, kako naj ohranijo lepoto obraza. 10 zapovedi, ki so jih razglasili, prinašamo:

1. Ne jezi se!
2. Spi tako dolgo, dokler ti dovoljujejo razmere!
3. Premaguj se!
4. Ne jemlji si preveč k srcu križev in težav vsakdanjega življenja!
5. Ne poizkušaj na umeten način shujšati!
6. Ne hodi spat, dokler si nisi pošteno umil obraza!
7. Ne hodi z vlažno kožo na veter!
8. Privošči tudi koži počitek!
9. Bodi več na svežem zraku kakor v zakajenih prostorih!
10. Živi in jej kolikor mogoče zmerno!



Radio v letu 1934.

Zadnja leta so bila za sprejem zelo ugodna. Sprejem emisij je namreč v veliki meri odvisen od solčnih peg. V naslednjih letih bodo solčne pege spet naraščale in to bomo pri sprejemu zelo občutili. Leta 1934 bo najbrže sprejem še dokaj ugoden, naslednja leta pa nič več.

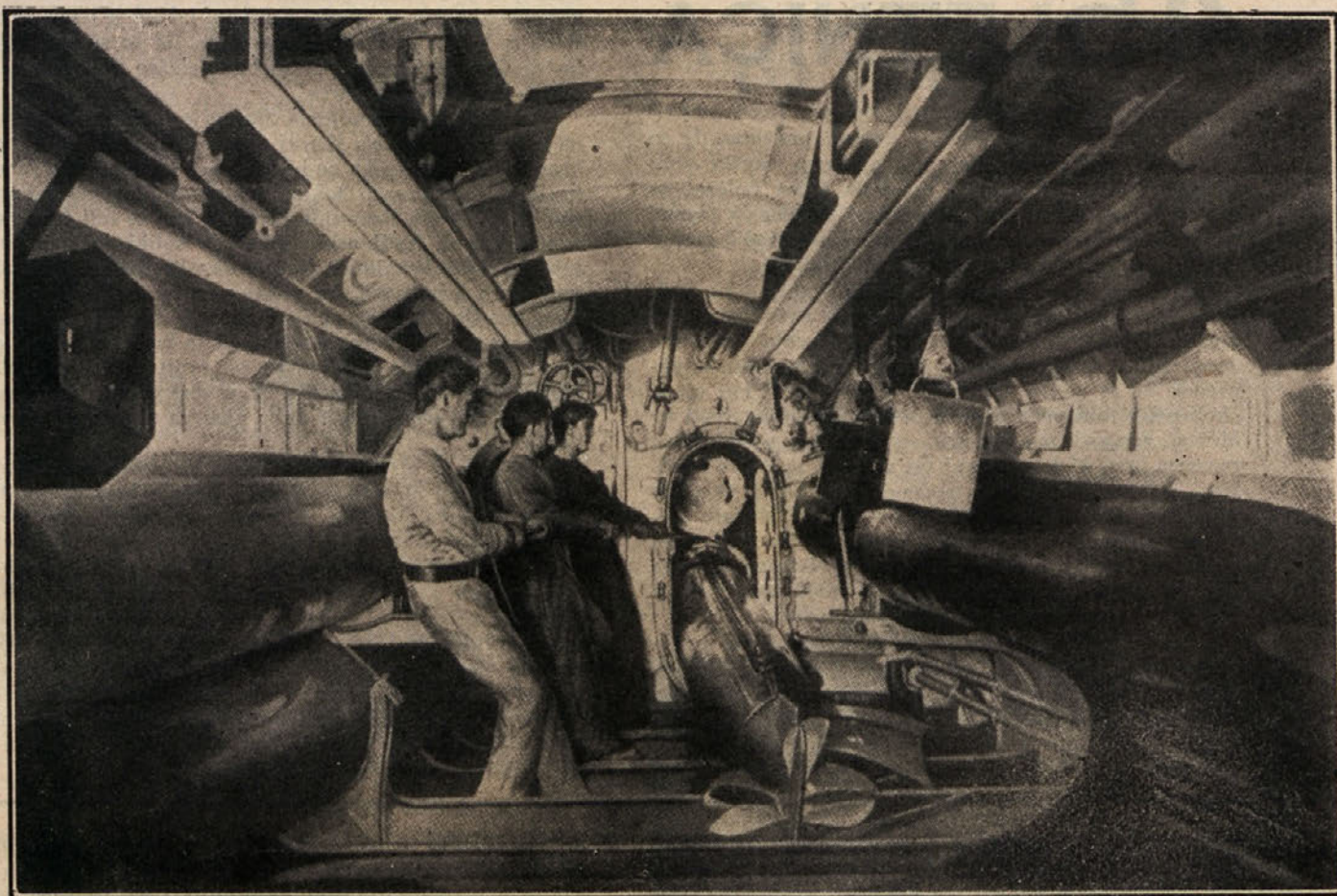
Tesla pa pravi drugače —

Veliki ameriški izumitelj, Hrvat Nikola Tesla, je presenetil svet z vestjo, da je odkril nekaj epokalnega. Posrečilo se mu je namreč ustvariti motor, ki ga bo gnala kozmična energija. O sestavi stroja še molči, pravi pa, da bo lahko uporabljal energijo podnevi in ponoči. Ko bodo ti stroji v prometu, ne bomo več potrebovali ne plina ne petroleja ne premoga in drugih snovi. Svet se bo čisto preobrnil. V kratkem misli ta motor razstaviti v javnosti.



Tuba Din. 13.- in Din. 8.-

Nekaj o podmornicah



Torpedo spravljajo v lansirno cev podmornice.

Glavno orožje podmornice je, kakor vemo, torpedo. V prednjem delu torpeda je eksplozivna snov, ki tehta pri modernih konstrukcijah do 250 kg. Zadaj za tem eksplozivom je stisnjeni zrak, ki žene majhen motor in s pomočjo katerega se kreca torpedovo krmilo. Najmodernejši torpedo za podmornico je dolg do 5 m in težak do 1 tone, lansira se pa lahko do 6 km daleč. Torpedi se izstreljujejo iz posebnih cevi s specialnim mehanizmom. Večje podmornice imajo v svojem trupu po osem ali več torpednih cevi, kakor so pač dolge. Največkrat so te cevi za lansiranje torpeda razporejene po štiri in štiri, in sicer v prednjem in zadnjem delu. Od položaja podmornice sta odvisna smer in točnost merjenja. Mimo tega so podmornice oborožene še z enim ali dvema topoma in z nekoliko težkimi strojnimi, da tudi nad vodo lahko opravljajo svoje delo.

Kadar je podmornica na površini, se da opaziti na velike daljave. Če

je sila, lahko uporabi svoje torpede in, seveda v precej manjši meri, tudi svoje lahke topove. Če jo pogodi sovražna krogla, postane lahko nesposobna za potapljanje in se zaradi svoje male hitrosti težko umakne veliko hitrejšemu in bolj oboroženemu rušilecu. Kadar plove podmornica pod vodo, jo je komaj videti, včasih pa je, zlasti če je morje razburkano in če je svetloba različna, sploh nevidna. Ker pa podmornica ne pomoli svojega periskopa več ko dva metra nad morsko gladino in nima potemtakem prevelikega obzorja, se le s težavo približa sovražni ladji in prav tako težko določi smer napada, tolikanj bolj, kadar hoče napasti hitre in lahke premične male edinice.

Kako pa je z napadom iz zraka, ko so letala dandanes tehnično že tako močno izpopolnjena?

Letalo, ki nizko leti, lahko z nekaterimi omejitvami, ki so odvisne od okolnosti, razloči podmornico, ki plove pod vodo. Kadar je morje

mirno, kadar je torej mogočnost največja in najpovoljnejša, se lahko zagleda in razloči podmornica v globini 25 do 30 m. Za letalo je igrača, če hoče takšno podmornico napasti in uničiti. Za to se uporabljajo temperane bombe ali pa signalizira letalo natančni položaj podmornice bližnjim vojnim ladjam, ki brez vsake nevarnosti zase potem uporabljajo svoje težko orožje. Takšnim težkim granatam ni niti potrebno, da pogode podmornico, dovolj je že, če se razpočijo v daljavi 10 do 15 m, pa so pogubne zanjo.

Še neko drugo zelo uspešno sredstvo, s katerim se dajo izslediti podmornice, so posebni aparati, ki delujejo z ultra-kratkimi valovi. Ti ultra-kratki valovi, ki jih ta aparat oddaja, imajo to lastnost, da se odbijejo, brž ko padejo na kovinski trup podmornice. Če začne več ladij hkrati iskati podmornico, se da skoraj na meter natanko ugotoviti položaj podmornice, ki plove pod vodo.

POMEMBNA 45 LETNICA

V težkih časih, ki jih preživljamo, nas vleče večkrat misel nazaj v pretekle čase, o katerih pravimo, da so bili zlati. Zlasti se veselimo, ako gledamo začetke neke ustanove, ki si je pozneje ustvarila trden položaj in bila v korist vsemu našemu narodu. Prilika za takšno obujanje spominov o pomenu dela naših domačih gospodarskih ustanov se nudi ob vsakem jubileju.

Tako slavi letos Mestna hranilnica ljubljanska, najmočnejša jugoslovenska samoupravna hranilnica, čije vloge dosegajo znesek 420.000.000 Din, svojo petinštiridesetletnico. Toliko časa že deluje za gospodarski napredek ne le mesta Ljubljane, temveč tudi vse njene okolice ter tudi večjega dela ostale Slovenije, zlasti na bivšem Kranjskem. Zamisliti si moramo narodnostne razmere pred 45 leti. Skoraj vsi denarni zavodi v Ljubljani, kolikor jih je bilo močnejših, so bili v nemških rokah, in na deželi ni bilo nič boljše, ker je naše kreditno združništvo bilo šele v povojih. Slovenci torej niso imeli dostopa do kredita, ki je bistvena gonilna sila sedanjega gospodarstva, in se vsled tega tudi v gospodarskem oziru niso mogli osamosvojiti.

Ko je končno pred dobrim polstoletjem občina prišla v slovenske roke, je bil eden prvih predlogov poznejšega župana in ministra I. Hribarja, da se ustanovi Mestna hranilnica ljubljanska, ki naj bi bila glavni steber slovenskega gospodarstva ne le v Ljubljani in njeni okolici, temveč povsod, kjer so se Slovenci morali

boriti za svoj gospodarski obstoj proti Nemcem in Italijanom. Kolikim tisočem in desetstisočem obrtnikov, trgovcev in kmetovalcev je pripomogla z izredno cenenimi posojili, da so pridobili ali pa si ohranili svojo gospodarsko samostojnost! Koliko dijakom je omogočila šolanje, koliko ljudem je pomagala, da so si postavili lasten dom, koliko podpor so bile deležne vse naše narodno-obrambne ustanove!

Ako pogledamo zemljevid Slovenije, vidimo, da zlasti na bivšem Kranjskem skoraj ni kraja, kateremu Mestna hranilnica ljubljanska ne bi bila dala kredita. Med temi kraji je tudi mnogo takih, v katerih Slovenci takrat niso imeli svojih denarnih zavodov, ker so bili tam vsi v nemških ali italijanskih rokah. V koliki meri so posojila Mestne hranilnice ljubljanske koristila tudi krajem izven Ljubljane, bo zlasti nazorno pokazal omenjeni zemljevid, ki bo poleg različnega drugega gradiva razstavljen na posebni razstavi, ki jo bo letos priredila Mestna hranilnica ljubljanska ob svoji petinštiridesetletnici. Tam se bo pokazalo, da si našega gospodarstva sploh ni mogoče zamisliti brez njenega uspešnega delovanja.

Polagoma se utrjuje prepričanje, da doma spravljeni denar ne nosi obresti in samo povečuje brezposelnost, dočim bi nova posojila denarnih zavodov znatno pozivila gradbeno delavnost in s tem vse obrti in industrije, ki so od nje odvisne, pa tudi kmetijstvo. Vlagatelji so tudi uvideli, da je pri Mestni hranilnici ljubljanski z ozirom na jamstvo mestne občine izključena vsaka izguba. Naj govore številke: dočim so leta 1933. znašale vloge v gotovini, ki se vedno neomejeno izplačujejo, osem milijonov, je bilo letos v prvih treh mesecih vloženo že nad pet milijonov dinarjev. Naj bi torej jubilejno leto prineslo Mestni hranilnici ljubljanski definitiven preokret na boljše!



D R A M A

(Kronika.)

Dne 7. aprila 1934:

Bratje Karamazovi. 8 slik iz romana F. M. Dostojevskega. Po prevodu V. Levstika za oder priredil C. Debevec. Režiser C. Debevec.

Usodo rodbine Karamazovih je nesmrtni psiholog-umetnik Dostojevskij zajel v nedovršen roman, ki obsega mnogo čez tisoč strani in je bila slovenska dramatizacija tega dela gotovo smel, a nad vsa pričakovanja uspel in bistvene momente romana izluščujoč od drski poizkus. Poizkus? Analiza človeških duš do najširših prepadov in najtanjših odtenkov, ki se zrcali v ljudeh Dostojevskega, vsa ta mračna življenja, tipajoča v podzavesti iz določene jim groze in usode — vsa prekipevajoča elementarnost dejanja, poveznjena na notranjost teh vedno do bolesti razmišljajočih trpljenikov, in končno vsa na znanost meječa razpravljanja o Bogu, o krivdi in nekrivdi, o svetlovidnih slutnjah usode bo-

dočega človeka — vse to seveda ne more zajeti en sam od drski večer, zahtevajoč v prvi vrsti zgoščenega dejanja in učinkovite dramske nazornosti. Ciril Debevec je težko delo opravil sebi in ansamblu v največjo čast, posebno če upoštevamo okrnjeni ansambl, kopico naglo orstečih se premier in razumljivo vsestransko utrjenost v pomladni seziji. Videli smo 8 slik, izmed katerih se zadnja lomi trikrat, kar pa enotnosti predstave ni v dobro. Debevec je osvetlil s koncentrično lučjo glavne obraze. Pogled v rodbino pijanca in propalice očeta Fjodora Karamazova nam je predstavil dooje ženskih luš: Katje in Grušenjke, in fragmentarno ponazoril zvezo «miselnega uboja» Dimitrija Karamazova z življenjsko potjo brata Ivana in skrinostnim snovanjem četrtlega «brata» Smerdjakova. Aljoša Karamazov pa je slikan ob strani, da pomaga glavni skupini do večjega učinka. Prav tako je z ostalimi postranskimi vlogami. Končna scena pa prinaša s slovitimi govori jasen in odrešujoč sklep. Sinovi, a tudi očetje imajo svojo dolžnost pred Bogom in pred ljudmi. Očiščenje pride, a večna uganka življenja stoji odprta v nedogled...

Upoštevajoč, da je po Hudožestvenikih in raznih obstoječih od drskih priredbah — Debevečeva dramatizacija v bistvu samosvoja in da smo prav v času premiere pogrešali Levarja, tedaj je reči, da je storil ansambl vse, kar je bilo razmeram prikladno mogoče storiti.

Cesar (Fjodor Karamazov) je uspešno posnemal svojega velikega kolego Pavlova in lisjaško-norčavo podčrtaval svojo vlogo. Dimitrij (Skrbnišek) bi z izmirjeno govorico in naraonejšim temperamentom vse-kakor vplival v celoti prepričevalneje. Ivan (Debevec) je bliže literarno pogojenemu liku, a manj nam

izraste iz njegove kreacije igralsko močan tip, čeprav je izrazil v vlogi Ivanovi vso tragično nujnost tega razkrojenega duha. Nekatere slike niso mogle zpezati dejanja, a so ga prej razblinile (5). Aljoša (Jan) je v pasionni vlogi prav dober. Smerdjakov (Kralj), Katja (Boltarjeva), a zlasti Grušenjka (M. Danilova) so pokazali vse svoje rastoče vrline, razcveto moč in stvariteljski napredek. Lipah (državni pravdnik) je uspel, zagovornik (Gregorin) je pa s sugestivno retoriko, ki ni bila nikjer pretirana in izumetničena, popolnoma zadovoljil. Bežen pregled: Odličen dogodek v drami, ki znači, da v najtežjih časih živi podvojena sila v vrstah našega po najvišjih nalogah stremečega ansambla.

Dne 2. maja 1934:

Mojster Anton Hit. Igra v 3 dejanjih (10 slikah). Spisal H. H. Ortner. Prevel dr. M. Smalc. Režiser: prof. O. Šest.

Snov igre je zanimiva za literata, pravnika, a v mnogočem za onega, ki ne išče samo problemov, temveč tudi realistično dramatiziranega okolja podeželja in vpliva mesta na primitive ljudske tipe. Tega slednjega je v igri skoraj v preobilju. Nastopa okoli dvajset oseb, a v resnici je dramska snov zadeva treh: Antona Hita, Ane in čevljarice. Razmeroma mlad pomočnik Anton Hit se poroči po mojstrove smrti z njegovo vdovo, ki ni več v pomladnih letih... Mehak in nepotvorjen je Hit. Žena mu je vdana in hvaležna. Pa pride na poroko Ana, fotografova pomočnica. Karmensko strastna, napol objeta od rafiniranega mestnega vzdušja, napol elementarna ženska močnih pragonov in krepke dejavnosti. Hit podleže. Sina prirode objame hrepenenje po novi zaslu- teni sreči. Ana ga omreži in sili, da se odloči za njo ali za ženo. Hit ji brezmočno sledi in sprejme od Ane za- strupljeno skodelo, da bi jo nesel svoji bolni ženi — edini oviri. Žena pa umre za vrati od bolečin in poni- žanja. Hit in Ana sta tedaj izvršila le poizkus umora. Toda vest hoče svoje. Po težkih borbah se oba ljubeča obložita sama, prevzameta krivdo in korakata očiščena v spremstvu dveh žandarjev novemu življenju nasproti. Ortner je brez močnejšega poglobljanja ustvaril alpsko- nemške ljudi na poti, ki vodi do človeka samega. Režija je pristno, skoraj lahko pisano tragikomedijo obrnila na onanje zanimivo teatralno plat. Vsled tega načina pojmovanja igre je ostala tragika skoraj v ozadju, v ospredje pa je stopila vsa podeželska družba, v kateri rase, tava in pade mojster Anton Hit. Družba, ki se izživlja v ozkem krogu malih intrig, drobnega egoizma in smešnega častihlepja.

Kralj (Anton Hit) je živ in nepretiran. Resnična Ana (Mira Danilova) je vžgala z vrelim tempera- mentom in dokazala, da je že doma v vseh registrih svoje umetnosti. Čevljarica (M. Vera) je do domala prevelike diskretnosti podala obraz «tihe žene». Prav imenitno se ubeljavlja direktor (Cesar) kot persona grata malih ljudi. V dolgočasju tonečo in iz dolgočasje pot iskajočo direktorico je izborno karikirala Medve- dova. Sijajen tip je bila Hitova mati (P. Juvanova), nad vse verjetna oba žandarja, prav dober preve- jani sebičnež Mihec (Lipah). Množico za dejanje ne- važnih ali celo motečih vlog so ustvarili brez izjeme v dobri skupni igri: Plut (gostilničar), učitelj Knap (Sancin), živa Hani (P. Juvanova) in zlasti kara- kterno zanimivo podani norček Hanž (Jan) in bebasti čudakarica (Rakarjeva). Igra bo ustrezala vsem, ker je pisana za vsakogar in za vsepovsod.

Ivo Peruzzi.

Ko bi temnolaske to vedele...

Vi radi pogledate druge temnolaske; ker Vam ugajajo njih lasje zaradi njih posebne lepote. „Kaj le de- lajo?“ si mislite. V resnici pa je tako lahko doseči lepe kostanjeve lase: če si jih redno umivate z Brunetaflorom.

Brunetaflor deluje naravno in na svoj posebni način, ker ima v sebi hequil. S tem je posebno poudarjena kostanjasta barva — barvna snov temnih las. Lasje dobe čudovit blesk in nenavaden lesk!



Zajamčeno
brez sode in brez ke-
mičnih barvil.

ELIDA SPECIAL SHAMPOO

BRUNETAFLORE

Starikava mladost — mladostna starost

Kakor tudi to zveni dokaj protislovno, vendar naletimo na ta dva pojavi pri vsakem koraku. Vi samo stopajte po obljudeni ulici in si ogledujte mimoidoče. Pri premnogih mladih ljudeh boste opazili sledove prezgodnjega staranja, toda prav tako boste zapazili znake mladostne svežosti na mnogih starih ljudeh. Oba pojavi sta jasna dokaza za stanje, v katerem se nahaja središče vse človeške življenjske sile, to je ustrojstvo za telesno čiščenje. Želodec s priključenimi mu organskimi aparati, kakor so to črevesa, obisti, jetra, mehur itd., imajo odločilno besedo v telesu, in kakor ti organi pretvarjajo hrano v kri, kakor pač ženejo kri po žilah, živahno ali počasno, tako smo tudi mi sami bolehní in počasni ali pa zdravi in živahni.

Lepota, mladostno razpoloženje, živčna moč in sposobnost karakterizirajo zdrav prebavni

aparat prav tako, kakor dá misliti neopornost vsega telesa, neždrava polt, starikavi videz, nervoznost in pomanjkanje močne volje na pokvarjeno delovanje naših prebavil, čemur se lahko pripiše pogost glavobol, nespečnost, napetost, zgaga, razna obolenja vsled sečne kisline, hemeroidi, slabost, zamaščenost srca itd.

Vsled tega je zlasti pri slabi prebavi, zaprtosti, pri pokvarjenem črevesnem delovanju in telesni napetosti, nič manj pa pri nepravilnem krvnem obtoku najtopleje priporočati temeljito prečiščenje, in so se v to svrhu že splošno udomačila zdravljenja s prirodnimi zdravilnimi zelišči. Prav mnogo rodbin je že, ki vsako leto napravijo tako imenovano pomladansko zdravljenje ter pri tem uporabljajo na primer popularni Planinka-čaj Bahovec, ki je tudi sestavljen iz zdravilnih planinskih zelišč.

Naše narodne noše



Gorenja slika kaže našo narodno nošo iz Bohinja. Slika izvira iz zbirke nekdanjega političnega kaznjence Poljaka Emila Korytka, ki je dolgo bival v Ljubljani, kamor so ga konfinirale avstrijske politične oblasti. Te in še enajst drugih naših narodnih noš je naslikal v barvah risar Kurz von Goldenstein po naročilu Korytka, v baker pa jih je mojstrsko vrezal dunajski akademski bakrorezec Leopold Zechmayer. Leta 1844. pa jih je natisnila tiskarna J. Blasnik v Ljubljani kot priloge k listu «Carniola», ki ga je ta tiskarna izdajala.

Kratek opiste noše: Mož ima na sebi nedelj-sko obleko. Jopič je iz sukna svetlomodre barve s posrebranimi kovinskimi gumbi, a hlače so mu kratke iz črnega meslana ali pa iz črno pobarvanega domačega platna. Škornji so primeroma kratki. Poleti nogavic sploh nima, pozimi pa nosi volnene nogavice bledomodre barve, ki so jih izdelovali v Trzinu. Široki kraji njegovega klobuka so po stari šegi zvezani z naglavnikom s črnimi trakovi. Tudi telovnika poleti nima, pozimi pa nosi telovnik iz škrlata, ki je posejan z debelimi kovinastimi gumbi. Gavtri (naramnice), ki so navadno iz volne, čisto pa tudi iz svile, so zeleni in podloženi z belim platnom.

Bohinjke imajo posebno nošo. Njih čudno oblikovana avba je iz platna in ima zadaj dva konca, ki vežeta dve lepi, po hrbtu padajoči kiti. Volnene nogavice so rdeče. Jopa iz rjave tkanine ima poseben rez, ki je okoli vratu in ob prsih obrobjen s širokim črnim svilenim trakom, dobro prešit in podložen z rdečo volno. Krilo je iz rjavega meslana in nabrano v številne gube, spodaj pa za ped široko podloženo z zelenim svilenim trakom. Posebno skrb ima Bohinjka z neštevilnimi gubami svoje kratke srajce, ki teko od vratu preko prsi navzdol.

Tenaše narodne noše izidejo še letos v obliki dvanajstih razglednic v barvah.

Slike je rešila iz pozabnosti tiskarna J. Blasnika nasl. v Ljubljani z velikimi stroški, zato zasluži za svojo požrtvovalnost hvaležnost vsakega zavednega Slovana. Ta tiskarski zavod je za Slovence tako zaslužen, da ga morajo zavedni Slovenci in Slovani podpirati tudi z naročili, zlasti ker so njegovi izdelki res lični, solidni in zmerni v ceni.

Blasnikova tiskarna tiska vse: knjige, prospekte, trgovske in poslovne tiskovine, liste, revije, barvaste etikete, plakate, embalažo in reklamne artikule. Po naročilu izdeluje tudi osnutke, ker ima zaposlene same prvovrstne strokovne moči. Vsakdo, ki potrebuje tiskarnice ter litografske in kartonažne izdelke, se lahko z zaupanjem obrne na domačo tvrdko: J. Blasnika nasl., univerzitetno tiskarno, litografijo in kartonažo v Ljubljani, Breg št. 10—12. Zadovoljen bo v vsakem pogledu.

RADION pere sam

Čistite perilo ne da bi prali!

Po enostavnem kuhanju z „Radionom“
postane perilo v pol ure čisto in snežno belo.

Avtomat in metoda

Dva pobalina sta obstala pred rdečim avtomatom, ki je imel vse polno ogledal. Temnilo se je že in trgovine so bile zaprte. Mlajši, ki je bil ves pegast, je zavilnil nos in vprašal:

«Ali je tale?»

«Da, tale je», je modro odvrnil tovariš, potem pa je resno pogledal in rekel: «Torej, Tone, kakor sem ti rekel. Drži jezik za zobmi in ne smej se. Pametno se drži, in če mi napraviš kakšno neumnost, ti pramažem takšno, da boš vse zvezde videl. Ali si razumel?»

Mlajši je pokimal, starejši pa je pobožal avtomat in dejal: «Sem ga že preizkusil in dobro vem, kakšno muho ima.»

Izza podloge svojega suknjiča je privlekel novčič za 50 par, ki je bil za avtomat dosti premajhen. Pomisljivo ga je trikrat obrnil in ga spustil v luknjo, kjer je bilo napisano: «Mlečna čokolada.» Počakal je, da je padel na dno. Tedaj je zagledal nedaleč starega gospoda. Potegnil je za ročaj in začel jadikovati: Jej — moj denar! Ne gre! Nič ne pride! Kje je čokolada?»

«Kaj pa je vendar?» je sočutno vprašal starec. Ko je zvedel, kaj teži fanta, je rekel: «Najbrže ne vlečeš prav... ali pa se je novec zateknul.» Na tri načine je potegnil ročaj, in ko ni nič prišlo, je počasi odprl svoj črni mošnjiček in vzel iz njega dinar. Oprezno ga je spustil v špranjo in zadovoljno pokimal, ko je slišal, da je padel na dno. Potem je spet potegnil za ročaj in — ostrmel.

«Spet nič!» je jokaje odvrnil fantič.

«Neumno!» je zagodrnjal starec, in možak v beli halji s papirnato čepico na glavi je obstal in na glas rekel:

«Denar žre, ne da pa nič. Kaj? Poznam takele avtomate. S silo jih je treba!»

Krepko je udaril s pestjo po avtomatu, potem si je pomagal še z nogi in še dvakrat z roko, da ga je po-

šteno bolela. Nič ni prišlo na dan. Od jeze je zardel kakor puran in privlekel iz hlačnega žepa dinar. Kar zagnal ga je v špranjo in besno potegnil. Nič ni prišlo, in fantič je spet zastokal:

«Kje je moj denar? Čokolado bi rad...»

Možak s časnikom se je zdajci znašel pred avtomatom in resno rekel: «S takim avtomatom je treba znati prav ravnanje. Če vržeš samo novec vanj, še ni vse opravljeno.»

Spustil je novec v špranjo in prebledel, ko ni nič prišlo.

«Mož s papirnato čepico je posmehljivo rekel: «Vaša metoda... hm... hm...»

Starec je pokašljaj. Čedalje več ljudi se je že nabiralo. Eden izmed njih je menil:

«Spustiti je treba dinar vanj in potrkati!»

Nekdo, ki je nosil naočnike, je storil tako. V avtomatu je nekaj zašklepetalo, toda čokolade ni bilo.

Fantič je stokal:

«Kje je moj denar? Čokolado bi rad imel!»

Potem je neki študent zagnal v avtomat kar tri dinarje po vrsti in ga začel suvati, ko ni bilo ničesar.

Neki dedec z dolgo brado je dvakrat poizkusil srečo, potem pa je dejal:

«Nisem nikakršen dobrotnik. Pritožil se bom.»

Ljudje so se začeli razhajati in študent je dal fantiču še dinar, da bi ne jokal.

Ko že ni bilo nikogar več blizu, je dečko poklical svojega mlajšega tovariša, ki se je skrival v ozadju, in mu rekel:

«Imenitno! Cel kup denarja je zdaj notri! Pazi! Zagnal bom novec v avtomat, ti pa moraš zadaj močno udariti po njem!»

Tako se je tudi zgodilo.

Iz malega žrela je priletelo cel kup dinarjev in na posled še čokolada.

«Moja metoda!» je ponosno dejal starejši fantič in oba sta izginila v temni stranski ulici.

prijatelj

Skodelica

*izborne
in
okusne*



dr. Pirčeve sladne kave

*je vsakdanji zajtrk in malica naše Brede.
Zato je močna in zdrava. Matere, dajte
svojim otrokom samo domač izdelek, in
ta je*

Dr. Pirčeva sladna kava

VREČO DENARJA



si z leti pri-
hranite, če
svoje blago
kupujete do-
bro in poceni

*

Prepričajte
se o naših
izdelkih in
cenah

*

Vabimo Vas v naš Trgovski dom

I. PREGRAD

M A R I B O R

ALEKSANDROVA C. 25 CAFOVA UL. 1



„KUVERTA“

D. Z O. Z.

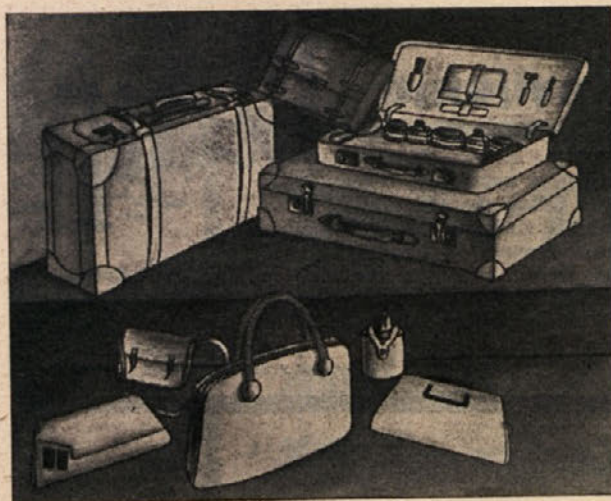
L J U B L J A N A

Karlovska c. 2 Vožarski pot 1

Telefon 28-07

Telefon 28-07

Tvornica kuvert
in
pisemskega papirja



Elegantne in praktične kovčege, torbice za potovanje, nahrbtnike, in aktovke izdeluje tovarna

*

ZORN, D. Z. O. Z.

LJUBLJANA VII

*

LEPODVORSKA UL. 23.

TELEFON ŠTEV. 31-81.

Prodajalna: Pred Škofijo 21.

Modni
atelje

VERA

NEBOTIČNIK, 6. nadstropje

LJUBLJANA
GAJEVA ULICA 1

Telefon številka 24-63

Eleganca
Točnost
Solidnost

ODKRITA JE SKRIVNOST PUŠČAVE



Ta žena
ve,
kaj privlačuje
moške

Opazujte, kako oči moških prehajajo z Vašega lica na Vaše roke. Ali so Vaše roke grde, rdeče, robate in raskave? Ali so bele, nežne in baržunaste? Vaše roke bi lahko imele ravno tako dražestno polt kakor Vaše lice.

Po zaslugi sveže smetane in prepariranega olivnega olja, kombiniranega z dodatki, ki napenjajo, belijo in krepčajo kožo, je sedaj dokazano, da lahko nova krema Tokalon bele barve (ne mastna) napravi čudež na licu in rokah — že v treh dneh. Raskava površina razpokane kože se hitro razkroji in izgine, odkrivajoč pri tem naravno svežost nove kože, ki je bila doslej skrita. Poizkusite še danes to novo kremo Tokalon bele barve. Ona zožuje razširjene znojnice, odpravlja zajedalce, solnčne pege in gube, povzročene od skrbi in utrujenosti. Najtemnejša koža postane svetla.

BREZPLAČNI VZOREC: Vsak čitatelj tega lista more dobiti zelo okusno kaseto s kremo Tokalon (rožne ali bele barve) ter puder Tokalon različnih nijans. Pošljite Din 5.— v poštinih znamkah za poštino, omot in druge stroške na naslov: Hinko Mayer i drug, Odio 17-B, Zagreb, Praška ul. 6.

Potovanje.

- Kje si bil tako dolgo?
- Šest mesecev sem bil na potovanju.
- Zakaj pa nisi vložil priziva?

Za odlično naravno zdravljenje

uporabljajte „Planinka-zdravilni čaj Bahovec“, ki je pripravljen večinoma iz najboljših zdravilnih planinskih zelišč. Dolgoletna izkušnja nam potrjuje, da je „Planinka-zdravilni čaj Bahovec“, ki vsebuje preizkušene in dobre zdravilne sestavine, dober regulator za čiščenje. Šest- do dvanajsttedensko zdravljenje s „Planinka zdravilnim čajem Bahovec“ deluje izredno, in sicer brez strupov pri vseh sledečih boleznih: Pri slabi prebavi želodca in zaprtju telesa, slabem delovanju črevesa in napetosti telesa, omotici in slabosti, obolenju na hemeroidih in bolezni jeter. „Planinka-zdravilni čaj Bahovec“ pospešuje apetit. Zahtevajte v lekarnah samo pravi „PLANINKA-ČAJ BAHOVEC“, ki se ne prodaja odprto, temveč samo v originalnih plombiranih zavočkih po Din 20— s proizvajalčevim napisom:

Lekarna Mr. BAHOVEC, Ljubljana, Kongresni trg št. 12

Reg. sub Sp. br. 169
z dne 9. XI. 1933



Rešitve ugank iz četrte številke

Črkovnica: Kdor se s kruhom tepe, ga bo še stradal.
Veriga: Kosilo, lopata, tatica, carina, napaka, kapela, Latvija, jagoda, darilo. — Kolo.
Računska uganka: 50.
Skrivalnica: Dokler osel vleče, je priljubljen.
Dopolnilnica: Kopriva ne pozebe.
Posetnica: Izterjevalec davkov.
Mozaik: Lahko je najti tovariša za smeh, težko za jok.
Številnica: Številke 25—1 zamenjaj s črkami a—ž. Zelezo spoznaš v ognju, prijatelja v nesreči.

Rešitve ugank iz pete številke

Skrivalnica: MI beremo svet narobe in pravimo, da nas vara.
Zlogovnica: Kratica, Danica, Odisej, Rimini, pravica, ročica, Evalit, veselje, Emanuel, čebela, dvigalo, ostanek, brisača, rodbina, oporoka, dobiček, Emerik, lirika. — Kdor preveč dobro dela, nima časa biti dober.
Črkovnica: Začni pri zadnji črki v prvi vrsti in beri v diagonalah od leve proti desni: Če je človek žival, je hujši od živali.
Premikalnica: Tretjo besedo uporabi tudi kot zadnjo, torej dvakrat, in dobiš: Davorin, Amelija, Marijan.
Skrut rek: Črke ž—a zamenjaj obratno s črkami a—ž in dobiš: Kdor hoče storiti dobro, trka, kdor ljubi, najde vrata odprta.
Posetnica: Vojaški zdravnik.

Uganke

ČRKOVNICA.

(7 točk.)

J A R G E N
A J J E D I
O T A Z E L
K E R T I N
E N K E T E

STAR NAGROBNIK.

(10 točk.)

. SUMMUM . . RETINEAT .
. PLENO . . BENE .
. REQUIE .
. VANUS . . ES

POSETNICA.

(10 točk.)

Ilija German

Kres

ZLOŽILNICA.

(8 točk.)

epal, kdel, kočem, nice, ortr, pada, poči, teks, ukak.
Uredi te zloge tako, da dobiš lepo Tagorejevo misel.

VOZNI RED.

(10 točk.)

Postaja: Vlak odhaja ob:

Čakovec	1 h 02 min
Novo mesto	7 h 03 min
Ljubljana	5 h 09 min
Gornja Radgona	9 h 13 min
Celje	3 h 04 min
Podsused	5 h 08 min
Medvode	7 h 01 min

IZLOČILNICA.

(7 točk.)

poslanec, vajevec, veslo, zabava, prihranek, napad.
Vzemi iz vsake besede tri zaporedne črke, iz zadnje dve, da dobiš pregovor.

DOPOLNILNICA.

(8 točk.)

. l a . a , k . . . a k , . . . v a t a , . . . a n j e , V . l . a v e . . ,
z . m . d a , . . . t i c a , . . . o n a c i j a , g r . . . a , t r . . . t n i k ,
. . . a r a .

Dodaj namestu pik prave črke, da dobiš samostal-
nike, vse nove črke pa ti dajo pregovor.

Rešitve sprejemamo do 25. junija.

KATALOG PUBLICITAS.

Velika in jubilejska izdaja našega časniškega kataloga je izšla in prinaša vse potrebne podatke o jugoslovanskem časništvu. Za tistega, ki oglašja, je potrebno, da pozna vse možnosti oglašanja. Oglašanje stane denar, zato je treba reklamni proračun pravilno sestaviti. Katalog — to standardno delo naše ustvarjajoče moči — bo vsakomur, ki potrebuje oglase, res najbolje služil. Publicitas d. d., Zagreb, Ilica 9, Beograd, Kralja Milana 10.

Na plesu.

Mlad plesalec prosi gospodično za ples, toda plesati ne zna nič. Neprestano meša korak.

«Pri tej neumni glasbi človek res ne ve, na kateri nogi bi plesal», pravi naposled obupano.

«Po katerikoli hočete,» odvrne gospodična, «samo po moji nikar.»

Naročnina za revijo «Prijatelj» in 10 knjig znaša za vse leto Din 132—, za pol leta Din 68—, za četrt leta Din 35—, za vezavo v platno se doplača Din 60—. Posamezna knjiga Din 30—. Izdaja konzorcij revije «Prijatelj».

Rokopisi se ne vračajo.

Odgovoren za izdajateljstvo, uredništvo in upravljanje Emil Podkrajšek, tiska Delniška tiskarna, d. d. v Ljubljani, predstavnik Miroslav Ambrožič, oba v Ljubljani.

Tako koristijo „Jutrovi“ mali oglasi svojim čitateljem

Taki so uspehi MALIH OGLASOV

Trgovino

š specerijskim, galanterijskim in manufakturnim blagom, v bližini Kranja oddam v najem. Prevzeti je vso zalogo v vrednosti približno 25.000 Din; najemnina nizka. Vprašanja na ogl. odd. »Jutra« pod šifro »Trgovina Kranja«. 44736-17

Prejel sem več ponudb in sem prav zadovoljen! V drugih listih nisem priobčil.

Kranj, 14. XI. 1930.

Fr. M.

Trgovino

mešanega blaga, dobro vpeljeno, z inventarjem, blizu tarne cerkve oddam v najem s 1. marcem t. l. Interesenti naj se obrnejo na ogl. odd. »Jutra« pod »Dobro vpeljano trgovina«. 3685-17

Na cenjeni dopis z dne 31. I. t. l. Vam vljudno sporočam, da sem priobčil moj oglas samo v Vašem listu pod številko 3685 ter da sem z uspehom popolnoma zadovoljen.

Sv. Jurij ob Tab., 1. II. 1931.

L. Kl.

Strojnika

za lokomobilo Wolf, v bližini Ljubljane. Išče mo za takol. Ponudbe z navedbo plače na ogl. odd. »Jutra« pod šifro »Trezen strojniki«. 45314-1

... da se je na oglas priglasilo mnogo interesentov ter smo z oglasom popolnoma zadovoljni. Oglas nismo stavili v noben drug časopis, ker imamo izkustva, da za tozadevne oglase popolnoma zadostuje oglas v »Jutru«. Priporočamo se ...

Grosuplje, 12. XI. 1930.

T. M.

Hišo ali vilo

dvostanovanjsko, z vratom kupim v oddaljenosti do 20 minut iz mesta. Ponudbe z natančnim opisom, letnico gradnje in ceno na ogl. odd. »Jutra« pod šifro »Doma«. 4776-20

Z dobljenimi ponodbami sem (po številu in vsebini) prav zadovoljen. V drugih listih nisem oglašal.

Dolnji Kratjevac, 19. XI. 1930.

PREGLEJTE VSE KOTE V HIŠI

gotovo imate predmete, ki jih ne rabite več. »Jutrovi« mali oglasi jih bodo vnovčili

„JUTROVI“ MALI OGLASI

Vam preskrbijo vse. Priobčite svoje želje, prejeli boste ugodne ponudbe.

*Vedno si ga človek
iznova poželi ...*

in vsak dan mu pripravi
novo veselje umivanje z
mehkim, nežno dišečim
milom Elida Favorit! Do-
vršeno lepa polt, zdrava,
čista koža — to je uspeh.
Ne more ga pogrešati no-
bena žena, ki hoče imeti
zares negovan videz!



MILO
ELIDA
Favorit